

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА МЕТОДИКИ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ
ОСВІТИ

ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ
ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Кваліфікаційна робота (проєкт) на здобуття
ступеня вищої освіти «магістр»

Виконала: студентка 2 курсу 212 М групи
Спеціальності 012 Дошкільна освіта
Освітньо-професійної (наукової)
програми Дошкільна освіта
Козлова Анастасія Юріївна

Керівник к. філол. н., доцентка
Мироненко О.В.

Рецензент Мартіна О.В.
к. філол. н., доцентка кафедри теорії та
методик початкової освіти
Кам'янець-Подільського
національного університету
імені Івана Огієнка

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	3
1.1. Ігрові технології, їх класифікація	6
1.2. Роль і значення ігрових технологій у формуванні зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку	17
РОЗДІЛ 2. РОБОТА НАД ІГРОВИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ ПІД ЧАС ФОРМУВАННЯ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	22
2.1. Аналіз програм і наукової літератури	22
2.2. Особливості формування зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку шляхом використання ігрових технологій	27
2.3. Експериментальне дослідження	34
ВИСНОВКИ	46
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	48
ДОДАТКИ	52

ВСТУП

Актуальність теми. В сучасному світі ігрові технології стали необхідним і невідмінним аспектом формування навичок та вмінь у дітей старшого дошкільного віку. Зокрема, використання ігрових технологій активно впливає на процес розвитку зв'язного мовлення цієї вікової групи.

Мовлення, що характеризується багатою лексикою, граматично правильне та логічно виражене, є важливою основою успішної взаємодії дитини зі світом та розвитком її як особистості. У цьому контексті важливим стає розгляд можливостей та переваг використання ігрових технологій у формуванні зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку.

Зазначимо, що у сучасних лінгводидактичних дослідженнях акцентується увага на розвитку різних аспектів зв'язного мовлення. Сюди входить: навчання дітей сюжетної розповіді (О.Білан, Н. Водолага, Н. Гавриш, В. Захарченко, Т. Постоян, Л. Шадріна), творчої розповіді (Л. Ворошніна, Н. Орланова, А. Шибицька), розвитку описового мовлення (В. Гербова, А. Зрожевська, С. Ласунова). Також вивчається використання художньої літератури в розвитку монологічного мовлення (А. Богуш, Н. Маліновська, О. Монке, Л. Фесенко). Деякі дослідники (Ю. Аркін, О. Лурія, Г. Леушина, В. Скалкін, Є. Фльоріна, М.Жинкін) докладно вивчають розвиток мови в дітей від народження до початку шкільної освіти. Вони зауважують, що діти розвивають своє мовлення, починаючи з окремих слів, поступово переходячи до складніших фраз та речень. Остаточним результатом розвитку зв'язного мовлення є здатність складати декілька речень, які об'єднані загальною ідеєю.

Розвиток зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку забезпечується за допомогою спеціально організованої мовленнєвої ігрової діяльності. Цей підхід базується на особистісно-орієнтованій моделі взаємодії між учасниками (вихователями і дітьми), використанні мовленнєвих ресурсів та технологій, які сприяють переходу від простого

відтворення до креативних мовленнєво-ігрових дій, а також функціональному підходу до мовленнєво-ігрової діяльності.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування й експериментальна перевірка педагогічних умов розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з використанням ігрових технологій.

Згідно з метою було сформовано **завдання дослідження**:

1. Розглянути ігрові технології та їх класифікацію.
2. Дослідити роль і значення ігрових технологій у формуванні зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку.
3. Провести аналіз програм і наукової літератури з теми дослідження.
4. Вивчити особливості формування зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку шляхом використання ігрових технологій.
5. Провести експериментальне дослідження.

Об'єкт дослідження: процес розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку.

Предмет дослідження: педагогічні умови розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку за допомогою ігрових технологій.

Методи дослідження: теоретичні: аналіз, порівняння, систематизація та узагальнення даних на основі вивчення психолого-педагогічної теорії та лінгводидактики, які в дослідженні передбачали розкриття змісту основних понять; емпіричні: проведення спостережень, бесід з дітьми, педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний та контрольний); статистичні: кількісний та якісний аналіз експериментальних даних.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження. У магістерській роботі була апробована система роботи з розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку за допомогою ігрових технологій.

Практичне значення отриманих результатів полягає у тому, що представлені матеріали дослідження та їх висновки можуть бути вжиті у

практичній роботі вихователів та під час викладання курсів у закладах вищої освіти.

Апробація: основні аспекти наукового дослідження на тему: «Використання ігрових технологій у формуванні зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку» оприлюднено під час передзахисту на кафедрі теорії та методики дошкільної та початкової освіти Херсонського державного університету.

Публікації: на базі ключових положень магістерської роботи опубліковано статтю на тему: «Використання ігрових технологій у формуванні зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку». The 4 International scientific and practical conference “Modern research in science and education” (December 7-9, 2023) VoScience Publisher, Chicago, USA. 2023.

Структура роботи складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

1.1. Ігрові технології, їх класифікація

У сучасному педагогічному контексті ігрові технології виявляються надзвичайно ефективними у сприянні гармонійному розвитку дітей. Вони вміло поєднують в собі розважальний аспект і можливість поглибленого навчання, сприяючи розвитку креативності, логічного мислення та зв'язного мовлення. Важливим фактором є інтерактивність ігрових технологій, що стимулює активну участь дітей у навчальному процесі, роблячи його захоплюючим та ефективним.

Сьогоднішній діти вже з перших років життя оточені різноманітними гаджетами та комп'ютерними програмами, тому використання ігрових технологій у формуванні зв'язного мовлення має інтуїтивний характер для них. Взаємодія з цими технологіями сприяє не лише розвитку мовних здібностей, але й розширенню словникового запасу, удосконаленню граматичних навичок та підвищенню мовної компетентності загалом.

Гра є одним із найцікавіших видів діяльності людини, провідна діяльність дітей та метод виховання [22, с. 448]. Як соціальне явище, вона виникла з трудових дій в процесі історичного розвитку суспільства та відображає реальну дійсність, змінюючись разом із відносинами між людьми та суспільством. Гра є активною та цілеспрямованою діяльністю, яка задовольняє потребу дитини в активності.

Гра має унікальну властивість, що не лише робить її веселою та цікавою, але й сприяє покращенню пам'яті, уваги та активізує розумові процеси у дітей. Ігри допомагають використовувати знання у нових

ситуаціях, збагачуючи навчальний процес різноманітністю та зацікавленістю. Використання ігрових технологій сприяє практичності навчання [9, с. 789].

Виникнення гри пов'язане з розвитком суспільства та змінами становища дитини в системі суспільних відносин. Цю концепцію походження гри не можна визнати вичерпною, так як згідно з нею спонукає до гри лише бажання брати участь у праці дорослих. А це означає, що, долучившись досить рано до такої діяльності, дитина вичерпає свою потребу в грі фактично беручи участь у житті дорослих і не буде гратися [22, с. 305].

На нашу думку, гра – це захоплюючий спосіб взаємодії, який не лише принесе радість і задоволення, але й сприяє розвитку та навчанню, особливо у дітей. Вона становить важливу складову людської культури, відображаючи як реальність, так і внутрішні потреби, і в той же час є відображенням суспільних відносин.

В рамках даного дослідження варто, перш за все, розглянути визначення самого поняття «ігрові технології». Це концепція, що охоплює широкий спектр інтерактивних ігор та програм, які розробляються з метою навчання, розвитку і розваги. Так, Н. Головка визначає ігрові технології як такі, що «засновані на груповому, колективному вирішенні системи навчальних проблем, внесенні в навчальну діяльність органічної функціональності» [11, с. 18]. Науковець відмічає, що ці технології створюють основу для взаємодії між студентами та викладачами у вищій освіті, де спілкування є ефективним і продуктивним, з елементами безпосередності та зацікавленості [11, с. 19].

Г. Селевко вказує на те, що ігрові технології є цілісними структурами, які охоплюють певний аспект навчального процесу. Вони мають спільний зміст і сюжет. Ігровий сюжет, при цьому, розвивається паралельно з основним навчальним матеріалом.

На думку, І. Дичківської, під ігровими технологіями розуміється форма взаємодії між вчителем та здобувачами освіти, що має на меті розвиток

навичок розв'язування складних завдань шляхом обізнаного вибору альтернативних варіантів через ігровий сюжет [13].

М. Марко відмічає, що ігрові технології – це сукупність методів, прийомів і засобів, які використовуються для організації навчального процесу у вигляді навчальних ігор [18, с. 40], а П. Щербань зазначає, що ігрові технології характеризуються навчально-пізнавальною спрямованістю [28, с. 289].

М. Марко підкреслює, що ігрові технології є інструментарієм навчання, який сприяє:

- перетворенню раніше засвоєних теоретичних знань на практичні вміння та навички шляхом їх трансляції;
- аналізу різних моделей реальності за допомогою прикладів професійних дій з різних рольових і особистісних позицій;
- підготовці до майбутньої професійної діяльності, сприяючи розвитку навичок і компетенцій, необхідних для успішного виконання фахових завдань [18, с. 40].

В нашому розумінні, ігрові технології представляють собою підходи до навчання, які базуються на використанні ігрових елементів та сценаріїв для досягнення освітніх цілей. Вони включають в себе структуровані ігри, завдання та взаємодії, які сприяють активному залученню учнів до навчального процесу. Головна ідея ігрових технологій полягає у тому, щоб створити захопливий і мотивуючий контекст, в якому учні можуть розвивати не лише конкретні знання, а й різноманітні навички. Це допомагає покращити засвоєння матеріалу та підвищити інтерес до навчання.

Використання ігрових технологій суттєво перетворило спосіб, яким ми сприймаємо навколишній світ. Їхня унікальна здатність поєднувати розвагу з навчанням та іншими сферами життя надала їм потужний інструмент для досягнення цілей і забезпечення більш ефективного спілкування. О. Сударик зауважує, що використання ігрових технологій має ряд переваг (табл.1.1).

Відмітимо, що сучасний світ ігрових технологій вражає своєю надзвичайною різноманітністю, що спостерігається в масштабах жанрів, платформ, цільових аудиторій та призначень.

Таблиця 1.1

Основні переваги використання ігрових технологій

№ за/п	Перевага
1	Збільшення пізнавальної активності та інтересу дітей до навчання
2	Створення «ситуацій успіху» в освітньому процесі
3	Розширення світогляду та життєвого досвіду дітей
4	Реалізація особистісно-орієнтованого підходу, який враховує індивідуальні особливості та інтереси дітей
5	Підвищення мотивації до навчання та розвитку позитивного ставлення до активної творчої діяльності
6	Розвиток пам'яті, мислення, уваги та уяви
7	Перешкоджання виникненню психологічних проблем, забезпечення позитивного психологічного мікроклімату в групі
8	Підвищення інтелектуальних здібностей та творчого потенціалу дітей
9	Розвиток комунікативних навичок та вміння взаємодіяти з однолітками
10	Формування правил поведінки в різних ситуаціях повсякденного життя
11	Сприяння гармонійному розвитку особистості
12	Підвищення вміння знаходити компроміси та взаємодіяти в групі
13	Розвиток почуття відповідальності та інших навичок через виконання доручених завдань

Джерело: [27]

Одна з перших класифікацій ігор належить К. Гросу, який виділив дві основні групи:

1) експериментальні («ігри звичайних функцій»). У цю групу входять «ігри звичайних функцій», такі як сенсорні, моторні, інтелектуальні та афективні ігри, а також вправи для розвитку волі.

Важливою характеристикою цих ігор є їх зв'язок з інстинктами, які визначають їх зміст та сприяють функціонуванню організму.

2) спеціальні («ігри спеціальних функцій»). Ігри цієї другої групи, спрямовані на розвиток конкретних здібностей, необхідних для успішної адаптації в різних сферах життя, включаючи суспільне та сімейне [22, с. 310].

Сучасна американська дослідниця Кафін Гарвей виділила 5 груп ігор (табл.1.2).

Класифікація ігор Кафін Гарвей

№ за/п	Вид ігор	Характеристика
1	Ігри з рухами і взаємодією	Ця категорія включає ігри, які допомагають дітям виразити надлишок енергії та емоційний стан. Такі ігри можуть включати фізичні активності, рухи та інтеракцію з іншими дітьми.
2	Ігри з предметами	Цей тип ігор починається з маніпулювання предметами і поступово розвивається від простих маніпуляцій до більш складних дій та тренувань. Це допомагає дітям вдосконалювати свої навички та взаємодію з оточуючим світом
3	Мовні ігри	Ця категорія охоплює ігри, що пов'язані з мовленням. Діти можуть створювати римовані твори, пісеньки, лічилки, приказки, жарти тощо. Вони допомагають розвивати мовленнєві навички та творчість
4	Ігри із соціальним матеріалом	Ці «драматичні» або «тематичні» ігри дозволяють дітям організовувати ігрову діяльність самостійно, розвивати свої ідеї та фантазію. Ці ігри можуть включати персонажів двох типів: стереотипних (наприклад, мама, лікар) і змінюваних
5	Ігри за правилами, заданими дорослими	Ці ігри базуються на правилах, встановлених дорослими. Вони можуть сприяти розвитку дисципліни, логічного мислення та вміння взаємодіяти за визначеними правилами

Джерело: [8, с. 58]

Досить часто сучасні педагоги використовують класифікацію ігор, запропоновану Н. Кудикіною, яка допомагає структурувати та адаптувати ігрові технології до освітнього процесу. Ця класифікація розподіляє ігри на дві основні групи:

1. Творчі ігри. Ця група включає різноманітні ігри, які сприяють розвитку творчого мислення та фантазії учнів. Сюди входять режисерські ігри, сюжетно-рольові ігри, будівельно-конструкційні ігри, а також ігри на основі літературних творів, такі як драматизації та інсценування.

2. Ігри за правилами. Ця група охоплює ігри, які базуються на певних правилах та структурах. Вона поділяється на дві підгрупи: рухливі ігри, які включають різні види руху (великої, середньої, малої рухливості, ігри з предметами тощо), та дидактичні ігри, які спрямовані на навчання та

розвиток, включаючи словесні, ігри з іграшками, та настільно-друковані ігри [19, с. 231].

О. Сударик зазначає, що використання ігрових технологій може бути реалізовано у формах, що відображені на рис.1.1.

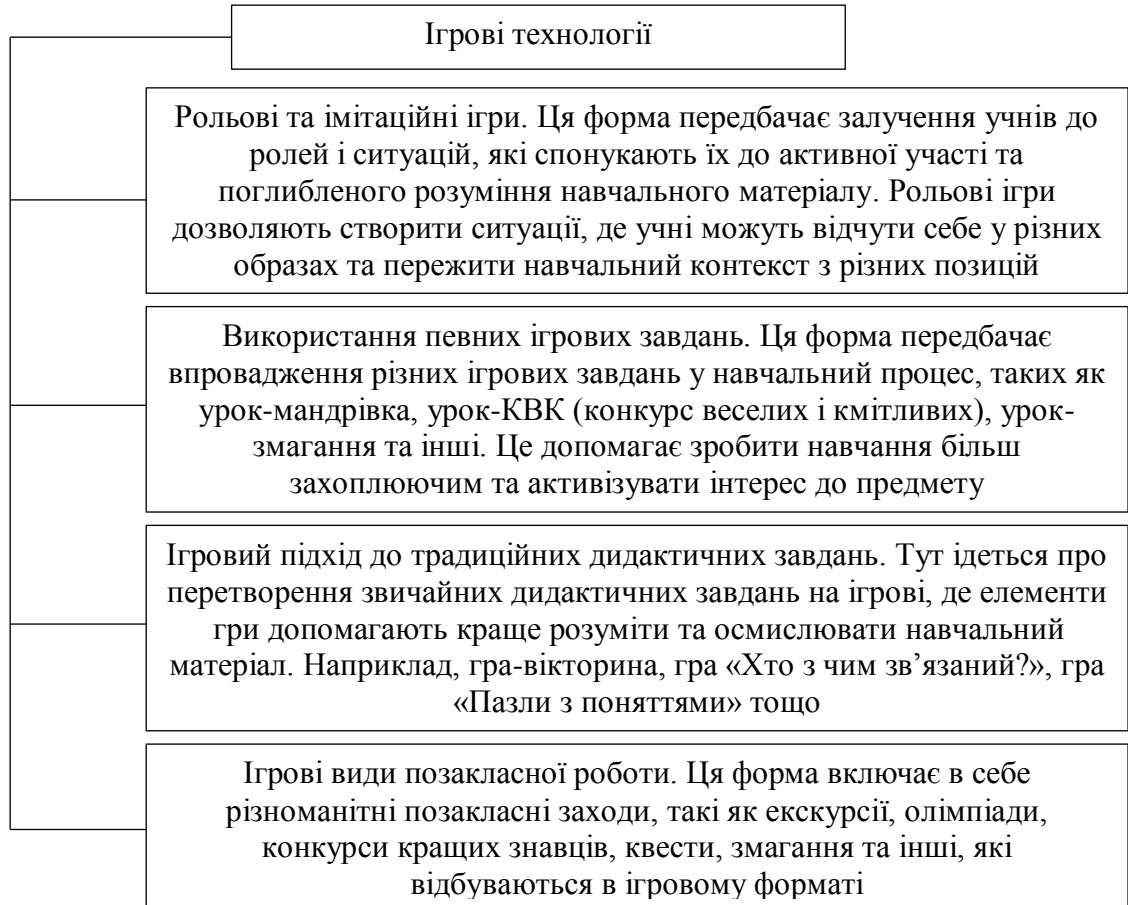

Рис.1.1. Основні форми використання ігрових технологій

Джерело: [27]

Психологічні та педагогічні наукові дослідження пропонують різні способи класифікації ігор за їх принципами:

1. За видом діяльності [4]:

– інтелектуальні ігри. Ці ігри сприяють розвитку розумових здібностей, логічного мислення, творчості та проблемного мислення. Вони можуть включати головоломки, кросворди, логічні завдання, гри на розвиток мовлення та міркування;

– фізичні ігри. Такі ігри акцентують увагу на руховій активності та фізичному розвитку. Вони можуть включати спортивні ігри, ігри на вулиці,

активні ігри в приміщенні, що сприяють розвитку координації, сили, витривалості тощо;

– соціальні ігри. Ці ігри спрямовані на розвиток соціальних навичок, спілкування, співпраці та взаємодії з іншими людьми. Вони можуть включати рольові ігри, командні завдання, ігри на розвиток емпатії та розуміння позицій інших;

– психологічні ігри. Ці ігри сприяють розвитку емоційного і психологічного благополуччя. Вони можуть включати ігри на розвиток емоційної інтелігенції, управління стресом, підвищення самосвідомості та розвиток позитивних мислень.

2. За психологічним процесом [4]:

– пізнавальні, розвивальні, виховні. Ця категорія включає ігри, спрямовані на пізнання, розвиток та виховання дітей. Ці ігри сприяють розширенню знань, розвитку когнітивних навичок та формуванню моральних цінностей;

– навчальні, контрольні, тренінгові, узагальнюючі. Ця категорія охоплює ігри, що служать для навчання конкретних вмінь та знань, перевірки рівня засвоєння матеріалу, тренування навичок та узагальнення отриманих знань;

– творчі, продуктивні, репродуктивні. Ці ігри спонукають до розкриття творчих здібностей, стимулюють розвиток уяви та інноваційного мислення. Вони можуть бути спрямовані на створення нового, власний внесок та переосмислення існуючого;

– діагностичні, комунікативні, психотехнічні, профорієнтаційні. Ця категорія включає ігри, які використовуються для діагностики психологічних характеристик, розвитку комунікативних навичок, застосування психотехнік та визначення професійних нахилів.

3. За ігровими методиками [6]:

– предметні ігри. Ці ігри використовують різні предмети, матеріали або іграшки для створення ігрового оточення та сприяння навчанню. Предмети

можуть служити як засіб для передачі певних понять, або створення певної ситуації для сприяння навчальному процесу;

– рольові ігри. Ці ігри передбачають взаємодію між учасниками, які виступають у ролях різних персонажів. Вони можуть включати сюжетні рольові ігри, які дозволяють відтворити певну ситуацію або імітувати певні події, а також рольові ігри-драматизації, які спрямовані на поглиблене відчуття ролей та їхніх взаємодій;

– ділові ігри. Ділові ігри орієнтовані на розвиток певних практичних навичок, таких як управління часом, прийняття рішень, організація та комунікація. Вони можуть відображати ситуації з реального життя та вимагати від учасників аналізу, планування та дій;

– сюжетні ігри. Ці ігри базуються на конкретних сюжетах та історіях. Вони можуть включати різні завдання, взаємодії та рішення, які будуються навколо певного сюжету.

– імітаційні ігри. Імітаційні ігри передбачають створення ситуацій, подій або обставин, які допомагають учасникам відчувати себе в певному контексті. Вони можуть включати ігри, що імітують реальні події, професійні ситуації або інші обставини;

– ігри-драматизації. Ця категорія включає ігри, під час яких учасники відіграють ролі, але також активно співпрацюють у створенні сюжету, дій та взаємодій, що розгортаються під час гри.

4. За навчальним предметом [6]: математичні, літературні, екологічні, економічні, фізичні, технічні, трудові, управлінські, суспільствознавчі тощо.

5. За специфікою ігрового середовища [6]:

– безпредметні / предметні. Безпредметні ігри відбуваються без використання конкретних предметів або матеріалів, вони базуються на взаємодії та спілкуванні між учасниками. Предметні ігри використовують певні предмети, матеріали або іграшки, що можуть впливати на характер ігрової діяльності;

– на місцевості, вуличні, кімнатні, настільні. Ця категорія визначає фізичне оточення, в якому відбувається гра. Наприклад, ігри на місцевості базуються на використанні природного середовища, вуличні ігри відбуваються на вулицях, кімнатні ігри проводяться в приміщенні, а настільні ігри граються за столом;

– телевізійні, комп'ютерні, ТЗН. Ця категорія відображає різні платформи, на яких можуть відбуватися ігри. Телевізійні ігри розгортаються на телевізійних екранах, комп'ютерні ігри на комп'ютерах або консолях, а ТЗН ігри використовують різні технічні засоби навчання, такі як інтерактивні дошки;

– технічні, із засобами пересування. Ця категорія включає ігри, які передбачають використання різних технічних засобів, таких як додатки, додаткове обладнання або інші технічні рішення. Також сюди входять ігри, які базуються на засобах пересування, наприклад, геолокаційні ігри, які використовують GPS-технології.

6. За тривалістю проведення [4]:

– короткі ігри. Ці ігри мають невеликий часовий проміжок проведення. Вони можуть бути спрямовані на розвиток конкретних навичок, розв'язання певних завдань або вирішення конкретних педагогічних викликів. Наприклад, це можуть бути предметні ігри або сюжетно-рольові ігри, спрямовані на залучення до навчання або формування певних вмінь;

– ігрові оболонки. Ці ігри тривають довше, ніж короткі ігри, але вони все ще обмежені в рамках одного заняття. Ігрові оболонки можуть включати більш складні сценарії та більший обсяг взаємодії. Вони дозволяють зануритись у певну ігрову атмосферу та розвивати навички протягом обмеженого часу;

– тривалі розвивальні ігри. Ця категорія включає ігри, які мають значно більшу тривалість проведення та орієнтовані на формування психічних та особистісних якостей учасників. Такі ігри можуть тривати від кількох днів до

кількох тижнів або навіть років. Вони сприяють глибокому розвитку особистості, співпраці, творчості та інших важливих аспектів.

Також визначають:

– ігри з готовими «жорсткими» правилами. Ці ігри передбачають наявність чітко визначених та заздалегідь встановлених правил, за якими учасники мають грати. Це можуть бути класичні настільні ігри, спортивні ігри або інші, де правила мають обов'язкове дотримання та виконання;

– «вільні» ігри. У таких іграх правила не визначені заздалегідь або встановлюються дуже легко, і учасники мають можливість впливати на них в процесі гри. Це дозволяє більшій творчості та спонтанності, але також може вимагати більшої комунікації та договореностей між гравцями;

– ігри з поєднаною організацією і правилами. У таких іграх може бути поєднано елементи готових правил та можливість створювати або модифікувати правила в процесі гри. Це дозволяє забезпечити баланс між структурою та творчістю в ігровому процесі [8].

Ігри також можна систематизувати за змістом (спортивні, військові, економічні), за кількістю гравців (одиначні, двомісні, колективні тощо) [8].

Також важливо відмітити інноваційні ігрові технології. Так, наприклад, цікавим також буде використання роботи з ЛЕГО, що сприяє активному спілкуванню дітей під час гри, що невимушено розвиває їх мовлення. Окрім того, використання ЛЕГО сприяє розвитку мислення, кмітливості, інтелекту, уяви та творчих здібностей, а також формує важливі якості, такі як уміння концентруватися, співробітництво з партнерами і почуття впевненості в собі.

Однією із успішних програм використання інноваційних методів навчання за допомогою ЛЕГО є програма «ЛЕГО-конструювання» Тетяни Пеккер [21] для дітей дошкільного віку. Ця програма передбачає проведення занять у центрах гурткової роботи з конструювання двічі на тиждень протягом навчального року. Основним завданням вихователя є підтримка інтересу дітей до конструювання та створення умов для кожної дитини для

досягнення успіху. Заняття проходять у невеликих групах, рекомендована кількість дітей на занятті - не більше 6 осіб.

ЛЕГО можна також використовувати як матеріал для розвивальних ігор, колективної роботи, вікторин, конкурсів і сімейних заходів. Інтеграція конструювання у різні види діяльності та форми організації дітей дозволяє розширити можливості використання ЛЕГО. Наприклад, набори ЛЕГО можуть бути корисними при вивченні природи, логіко-математичного розвитку та формуванні уявлень про різні поняття, такі як множина, величина, колір, геометричні фігури і просторові уявлення.

До інноваційних ігрових технологій можемо також віднести технологію «Казкові лабіринти гри» (автор – В.В.Воскобович) (Додаток А.)

Окрім того цікавим та ефективним досвідом буде використання інтерактивних ігор. Це широкий та швидкозростаючий сегмент, який включає в себе використання віртуальної реальності, розширеної реальності, інтерактивних платформ, голосового управління та інших передових технологій у створенні ігрових досвідів. Ці інновації можуть сприяти більш ефективному та захоплюючому навчанню та розвитку дітей, роблячи процес більш інтерактивним та привабливим для молодших поколінь. Отже, ігрові технології мають великий потенціал у педагогічному процесі, сприяючи активному та ефективному навчанню, розвитку та вихованню. Класифікації ігор, розглянуті у роботі, допомагають педагогам обирати найвідповідніші ігрові методики для досягнення педагогічних цілей та створення насичених та цікавих уроків. Розуміння різноманітності ігрових підходів сприяє впровадженню інноваційних методів навчання, які забезпечують розвиток кожного учня в гармонії з його індивідуальними потребами та особливостями.

Отже, ігрові технології є важливим інструментом для навчання та розвитку дітей. Вони можуть бути класифіковані на різні категорії в залежності від їх призначення та функцій. До найпопулярніших класифікацій відносять ігри для навчання, ігри для розваг, ігри для розвитку

психомоторних навичок, ігри для соціального взаємодії та багато інших. Ця різноманітність ігрових технологій надає можливість вибору підходящого методу навчання або розвитку відповідно до конкретних потреб та цілей користувачів. Усі ці класи ігрових технологій мають свою цінність у розвитку навичок і знань, а їх поєднання може бути особливо ефективним для досягнення багатостороннього розвитку.

1.2. Роль і значення ігрових технологій у формуванні зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку

Мовленнєве спілкування є однією з перших навичок, якою дитина оволодіває в онтогенезі. Це основний спосіб, за допомогою якого дитина взаємодіє зі світом [14]. У процесі різнобічного спілкування в ігровій діяльності діти вчаться пізнавати навколишній природний, предметний і соціальний світ у його цілісності та різноманітності; формування та розкриття власного внутрішнього світу, образу свого «Я»; пізнавати та створювати культурні цінності, виступаючи активним інтерактивним суб'єктом.

Базовий компонент дошкільної освіти визначає кінцевою метою розвитку мовленнєвої здатності випускника дошкільного закладу сформованість у нього комунікативної компетенції. Мовленнєвий розвиток є ключовим інструментом, що допомагає дитині взаємодіяти з оточуючим середовищем і входити в соціальний контекст. Однак з впровадженням комп'ютерів, телебачення та інших технічних засобів у життя дітей зростає ризик втрати безпосереднього спілкування з однолітками та дорослими. Це збагачує їх пізнавальну сферу і водночас гальмує мовленнєву.

Сучасний підхід до дошкільної освіти орієнтується на розвиток особистості дитини через індивідуальний підхід до навчання. Основна мета – сприяти розвитку всіх аспектів дитячої особистості і реалізації її здібностей. Особлива увага приділяється розвитку мовлення та мовленнєвого

спілкування, що є важливою частиною підготовки до шкільного навчання [16, с. 23].

Феномен зв'язного мовлення дітей дошкільного віку розглядається як усне мовлення, процес і результат мовленнєвої діяльності, що виражається у висловлюваннях та усних текстах [15].

Зв'язне мовлення – це мовлення, яке передає всі суттєві зв'язки у мовному плані, послідовно викладає факти, що існують в різних зв'язках, логічно вибудовує висловлення та розкриває головну думку через послідовне або паралельне розгортання в підтемах [15]. Таке мовлення характеризується значною протяжністю і структурованістю на окремі самостійні частини.

Серед різноманітних засобів розвитку мовлення у дітей старшого дошкільного віку особливе місце належить грі, що є основним видом діяльності, під час якого діти імітують дорослих, вчаться спілкуванню та взаємодії, формують основні соціальні навички.

Під час гри діти активно взаємодіють між собою, вчаться вживати мову для комунікації. Важливо, що гра також сприяє розвитку інших аспектів сенсорних і когнітивних процесів, що опосередковано впливають на розвиток мовлення дітей старшого дошкільного віку [25, с. 186].

Розвиток зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку в мовленнєво-ігровій діяльності забезпечується за допомогою спеціально організованої мовленнєвої ігрової діяльності. Цей підхід базується на особистісно-орієнтованій моделі взаємодії між учасниками (вихователями і дітьми), використанні мовленнєвих технологій, які сприяють переходу від простого відтворення до креативних мовленнєво-ігрових дій, а також функціональному підходу до мовленнєво-ігрової діяльності.

В табл.1.3 згруповані основні ролі та значення ігрових технологій у формуванні зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку.

Важливо забезпечити баланс між використанням ігрових технологій та іншими методами розвитку мовлення. Ігри мають бути розроблені з урахуванням освітніх цілей та вікових можливостей дітей, а також з

підтримкою вчителів та батьків для забезпечення оптимального навчання і розвитку.

Таблиця 1.3

Основні ролі та значення ігрових технологій у формуванні зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку

№ за/п	Ролі та значення	Опис
1	Стимулюють комунікацію	Ігрові технології сприяють залученню дітей до активної комунікації. Вони можуть грати в ігри, де необхідно спілкуватися, обговорювати стратегії та плани, що сприяє розвитку зв'язного мовлення
2	Розширюють словниковий запас	Багато ігор передбачають використання різних слів для опису дій, предметів, емоцій тощо. Це допомагає дітям вивчати нові слова та їх значення, розуміти синоніми та антоніми
3	Розвивають граматичні навички	В ігровому контексті діти часто використовують різноманітні граматичні структури, форми часу, речення з різними типами зв'язку. Це допомагає їм удосконалити свої граматичні навички без відчуття нав'язування правил
4	Стимулюють творчість	Багато ігор передбачають творчий підхід до вирішення завдань, що вимагає від дітей знаходити нетрадиційні шляхи висловлювання своїх думок. Це розвиває їх творчу мислення та здатність до образного мовлення
5	Підвищують мотивацію	Ігрові технології привертають увагу дітей, роблячи навчання більш захопливим та цікавим. Це допомагає підвищити їх мотивацію до вивчення мови та активної участі у мовленнєвих вправах
6	Навчають соціальним навичкам	Багато ігор вимагають спільної діяльності, співпраці та взаємодії з іншими дітьми. Це сприяє розвитку соціальних навичок, таких як спілкування, обговорення, обмін думками та ідеями
7	Вчать адаптуватися до різних ситуацій	У ігровому середовищі діти часто стикаються з різноманітними ситуаціями, де потрібно висловлювати свої думки, реагувати на події та вирішувати завдання. Це сприяє розвитку навичок адаптації та артикуляції в мовленні
8	Підвищують інтерес до читання і письма	Деякі ігри можуть містити елементи читання та письма, які допомагають розвивати ці навички. Вони можуть створювати позитивний асоціативний зв'язок між грою та літературою

Додавання ігрових елементів до процесу вивчення мови може зробити навчання більш ефективним та зацікавити дітей. Ось деякі способи, які можна використовувати:

1. Лінгвістичні ігри. Використання гри, де діти мають виконувати завдання, пов'язані з мовою, такі як словнички, складання речень, асоціації слів тощо. Це допомагає розширити словниковий запас та вдосконалити граматику.

2. Рольові ігри. Діти можуть виконувати різні ролі та використовувати мовлення для комунікації у вигаданому сценарії. Це сприяє розвитку креативності та вміння будувати зв'язне мовлення.

3. Інтерактивні ігри на комп'ютері та планшеті. Додавання ігрових елементів до навчальних програм може бути цікавим і ефективним способом навчання мови. Існують спеціальні програми та додатки, які сприяють розвитку мовлення через ігрову діяльність.

4. Мовленнєві вправи у формі гри. Розроблення різноманітних завдань, які можна виконувати у гральній формі, наприклад, складання речень з карток із словами, гра «Шлях до сюжету», де діти обирають карти зі словами для створення цілісної історії.

5. Мультимедійні матеріали. Використання аудіо та відео матеріалів, таких як казки, пісні, аудіо доповіді, допомагає розвивати навички аудіювання та розуміння мовлення.

6. Театралізовані вистави. Організація міні-вистав на різні теми, де діти можуть використовувати мовлення для вираження своїх думок, емоцій та ролей.

7. Творчі завдання з використанням мови. Дітям можна пропонувати створювати вірші, розповіді, листи тощо на певну тему або за певними критеріями.

Зауважимо, що в процесі гри діти використовують як діалогічне, так і монологічне мовлення. Діалогічне мовлення включає в себе взаємодію між двома або більше особами, де вони обмінюються інформацією, питаннями,

відповідями тощо. Гра є чудовим середовищем для розвитку цього виду мовлення. Дитина вивчає, як слухати партнера у розмові, висловлювати свої думки, задавати питання та відповідати на них. Діалогічне мовлення допомагає дітям вчитися взаємодіяти, розуміти соціальні нюанси мовлення та будувати змістовні розмови.

Що стосується монологічного мовлення, то воно означає висловлювання думок, ідей чи інформації однією особою, без безпосередньої взаємодії з іншими. Гра також може сприяти розвитку цього типу мовлення, оскільки вона надає можливість дитині виступити перед групою або розповісти щось на певну тему. Це розвиває навички структурування власних думок, чіткого висловлювання та самовпевненості.

Саме під час гри яскраво виявляється образність і виразність мовлення дитини, в якому поєднуються мовні та немовні засоби виразності. Засобом творчої мовленнєвої виразності є також мовленнєві та ігрові дії. Усі ці функції тісно пов'язані одна з одною і виявляють єдність і взаємозв'язок у мовленнєвій та ігровій діяльності. Ігрова діяльність сприяє активізації дітей, примноженню енергії та задоволенню особистих інтересів.

Таким чином, ігрові технології мають важливе значення у розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку. Вони сприяють активній комунікації, розширюють словниковий запас, розвивають граматичні навички, творчу уяву та соціальні компетенції. Ігровий підхід стимулює діалогічне та монологічне мовлення, що сприяє глибокому і комплексному розвитку мовленнєвих здібностей дітей.

РОЗДІЛ 2. РОБОТА НАД ІГРОВИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ ПІД ЧАС ФОРМУВАННЯ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

2.1. Аналіз програм і наукової літератури

В сучасному інформаційному суспільстві ігрові технології стають невід'ємною складовою процесу формування зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку. Дитинство є важливим періодом розвитку, коли формуються основи комунікації, мови і соціальних навичок. Як результат, вивчення впливу ігор та ігрових технологій на розвиток мовлення у дітей викликає обґрунтований інтерес серед науковців і педагогів.

Сучасні педагоги та психологи активно досліджують те, як ігри та ігрові технології можуть сприяти розвитку зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку. Ця тема важлива, так як збагачення лексичного запасу, вміння будувати правильні речення та вести діалоги є ключовими навичками для успішної комунікації і подальшої навчальної діяльності.

У даному аналізі ми зосередимось на вивченні наукової літератури та програм, які допомагають розуміти, які саме ігрові технології та підходи найбільш ефективно сприяють розвитку зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку.

Багатоаспектність розвитку усного мовлення дітей досліджувалась багатьма науковцями, серед яких: А. Богуш, Н. Вашуленко, Н. Виноградова, Н. Гавриш, Т. Донченко, М. Жинкін, І. Зимня, К. Крутій, Т. Піроженко, О. Ушакова, Л. Федорович та інші.

У розвитку мовлення у дітей старшого дошкільного віку відбуваються якісні позитивні зміни. Діти починають більше цікавитися навколишнім світом і шукають пояснень та вказівок від дорослих, щоб зрозуміти його краще. Це сприяє розвитку їх уміння пояснювати речі словами, тобто пояснювального мовлення.

Вони активно поповнюють свій словник, включаючи в нього конкретні назви предметів, їх функціональні ознаки, властивості, загальні поняття, дієслова для вираження станів та почуттів людини і багато інших слів. Діти також починають розуміти різні лексичні явища, такі як синоніми (слова з схожими значеннями), антоніми (слова з протилежними значеннями), пароніми (слова, які легко плутати), а також вивчають слова, які мають переносне або похідне значення.

Зазвичай, при нормальному розвитку, старші дошкільники здатні розрізняти всі звуки своєї рідної мови, порівнюючи їх за висотою, дзвінкістю та глухістю.

На п'ятому-шостому році життя дошкільники досягають значних успіхів у розвитку свого мовлення. Вони проявляють більший інтерес до мови оточуючих і здатні слухати співрозмовника до кінця. Формується вміння формулювати запитання. Окрім того, діти починають вивчати монологічне мовлення і розвивають такі форми, як розповідь, опис, та міркування з опорою на наочність. Вони також засвоюють граматичні правила мови, хоча ще не завжди можуть точно переказати зміст казки чи оповідання, які вони чули або прочитали.

На цьому етапі у мовленні дітей починають з'являтися елементи дитячої мовленнєвої творчості, такі як фантазування і вигадкування різних подій і персонажів, яких вони не зустрічали в реальному житті.

Дитина на шостому році, вже володіє зв'язним монологічним мовленням і може розповісти про події, передати зміст мультфільму або оповідання. Проте повне оволодіння навичками монологічного мовлення можливе лише за умови цілеспрямованого навчання та формування мотивації до комунікації.

Зауважимо, що важливим чинником ефективності використання різних форм зв'язного мовлення у дітей дошкільного віку є рівень їх словникового запасу і граматичної грамотності.

Старші дошкільники практично майстерно володіють усіма способами граматично правильної побудови розгорнутих зв'язних висловлювань і демонструють високу відомість основних синтаксичних правил. У їх мовленні виразно виражена фонетична та граматична точність. Це означає, що дошкільники майже ідеально володіють системою граматичних конструкцій мовленнєвих висловлювань, що дає змогу їм впевнено взаємодіяти з однолітками та дорослими, уникати граматичних помилок.

Словник старших дошкільників налічує близько 2-3 тисяч слів і може вважатися національною мовною моделлю. У 5-6 років, коли дитина вже володіє мовою на високому рівні і може обговорювати абстрактні теми, вони можуть вести спілкування, яке виходить за рамки ситуаційних контекстів і має пізнавальний характер.

Отже, формування словника дитини дошкільного віку відбувається відповідно до розвитку її основних когнітивних процесів, розширення взаємодії з навколишнім світом, удосконалення комунікаційних навичок та узагальнення сенсорного досвіду. Оволодіння лексичними одиницями мови вимагає повного розвитку фонетико-фонематичної складової мовлення, включаючи фонематичні, фонологічні та фонетичні процеси.

На нашу думку, усне мовлення дітей старшого дошкільного віку відображає важливі аспекти цього процесу. Усне мовлення включає в себе фонетико-фонематичні аспекти (звуки та їх сприйняття), лексико-граматичні операції (словник та правила мовленнєвого будування), а також активну мовленнєву взаємодію з довколишнім та здатність розуміти усне мовлення.

Державний стандарт дошкільної освіти – Базовий компонент включає в себе освітні напрями, направлені на розвиток мовленнєвої компетентності дітей. Одним із головних завдань цього напрямку є створення можливостей для дітей виражати свої думки та відчуття, використовуючи різні форми мовленнєвого вираження, як вербальні, так і невербальні засоби.

Мовленнєва компетентність включає в себе різні аспекти, включаючи фонетичний, лексичний, граматичний, діалогічний та монологічний

компоненти. Вони взаємозалежні та взаємозумовлені, і їх вивчення і розвиток допомагає дітям стати більш вправними та впевненими у мовленні [1].

Організація дошкільної освіти в Україні базується на використанні різних типів освітніх програм і навчально-методичного забезпечення, що дає змогу забезпечити повноцінний розвиток дитини. Серед цих програм виділяються комплексні та парціальні програми, кожна з яких має свої особливості та цілі.

1. Комплексні програми розвитку, навчання й виховання:

– «Впевнений старт» (2018 р.) [23] Ця програма відзначається своєю зорієнтованістю на особистісний розвиток дітей та надає педагогам і батькам чіткі орієнтири для створення сприятливого освітнього середовища. Вона розглядає розвиток дітей через основні напрями та відображає характеристики психологічного віку старших дошкільників у своїй структурі та розділах.

Особливо виділяємо «Мовленнєвий розвиток», метою якого є формування мовленнєвих та комунікативних навичок, а також підготовка мовлення старших дошкільників до школи;

– «Дитина» (2016 р.) [12]. Дана програма також орієнтована на комплексний розвиток дітей і враховує їх потреби і можливості. Вона сприяє розвитку мовлення, соціальних навичок, мислення та інших аспектів дитячого розвитку.

Зміст підрозділу «Мовлення дитини» для дітей старшого дошкільного віку подано за певними розділами. Особливо актуальними, як для батьків, так і для вихователів є розділи «Фантазери-мрійники» та «Дослідники» варіативної складової за такими рубриками: «Вивчаємо елементи грамоти», «Робота зі словом», «Робота над реченням», «Робота над звуками мови», «Робота над складовою структурою слова», «Ознайомлення з буквами (літерами)» та «Підготовка дитини до письма», де діти вчаться усвідомлено

читати прості речення з 2-4 слів у межах вивчених літер. Активно проводиться підготовка руки дитини до письма.

– «Я у Світі» (2017 р.) [29]. Ця програма покликана допомогти дітям легко і цікаво вивчати навколишній світ. Вона сприяє формуванню загальної обізнаності та підготовці дітей до навчання у школі.

Змістове наповнення освітньої лінії «Мовлення дитини» у комплексній програмі «Я у світі» включає різноманітні завдання і активності, направлені на розвиток мовлення дітей старшого дошкільного віку. Ці завдання та активності сприяють розширенню словникового запасу, розвитку логічного мислення, формуванню комунікативних навичок і сприяють загальному розвитку мовлення дітей.

Серед основних пунктів цієї програми відзначимо: вправи постановки запитань, порівняння, переказу, сприяння усному спілкуванню, ведення усного щоденника; проведення екскурсій, дидактичних ігор, перетворення казок на оповідання, складання казок, визначення добра і зла в художніх творах, групування образів за настроєм тощо.

2. Парціальні програми.

В даній категорії відмітимо програму А.Богуш «Мовленнєвий компонент дошкільної освіти» (2015 р.) [2]. Ця програма представляє собою важливий інструмент для розвитку мовлення та комунікативних навичок дітей дошкільного віку. Вона була розроблена відповідно до Базового компонента дошкільної освіти та має за мету глибше зрозуміти та розвинути різні аспекти мовлення та мовленнєвої діяльності дітей.

Програма включає значною мірою художньо-мовленнєву діяльність, а також різні види умінь (художньо-мовленнєві, когнітивно-мовленнєві, експресивно-емоційні, поетично-емоційні, оцінно-етичні, театральні-ігрові), методи та прийоми роботи з художньою літературою

Розкрито сутність понять: лексична, фонетична, граматична та комунікативна компетенції старшого дошкільника. У додатках до програми

наведено словник-мінімум для Базового компонента дошкільної освіти за різними освітніми напрямками [6].

Кожна з цих програм відіграє важливу роль у формуванні основ освіти та розвитку дітей старшого дошкільного віку в Україні. Вони сприяють гармонійному розвитку дітей, допомагаючи їм засвоювати знання та навички, необхідні для подальшого навчання і соціальної адаптації.

Отже, комплексні програми та парціальні програми, які спеціально розроблені для стимулювання різних аспектів мовлення та комунікативних навичок, відіграють важливу роль у розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку. Ці програми допомагають дошколярикам розширювати свій словниковий запас, розвивати логічне мислення, формувати навички спілкування та сприяють загальному розвитку їх мовлення.

Завдяки змістовому наповненню цих програм та їх комплексному підходу до розвитку дітей, мовлення стає більш виразним, точним і комунікативно сильним. Програми розвивають не лише лінгвістичні, а й когнітивні та соціальні навички, що є важливими для подальшого навчання та успішної соціальної адаптації.

Таким чином, система освіти для дітей старшого дошкільного віку в Україні надає можливості для глибокого розвитку мовлення та комунікативних навичок, покладаючи тим самим міцні основи для подальшого навчання і самореалізації дітей у сучасному світі.

2.2. Особливості формування зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку шляхом використання ігрових технологій

Формування зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку є надзвичайно важливим завданням у їх загальному розвитку, оскільки саме на цьому етапі відбувається активний розвиток мовлення та мовної компетенції, що має велике значення для подальшого навчання та соціальної адаптації дитини.

Для формування мотивації мовленнєвої діяльності старших дошкільників використовуються такі прийоми, як:

- заохочення. Похвала і позитивні відгуки можуть стимулювати дітей до активного мовленнєвого розвитку. Важливо заохочувати і підтримувати дітей, коли вони виражають свої думки та почуття словами;

- бесіди. Регулярні бесіди з дітьми створюють можливість для практики мовлення і вдосконалення комунікаційних навичок;

- розповіді. Читання або розповідь цікавих історій може бути чудовим способом зацікавити дітей та розвинути їх словниковий запас;

- емоційно-виразне читання художньої літератури. Під час читання казок або інших оповідань дорослі можуть намагатися відтворити емоції персонажів. Це робить читання більш привабливим і допомагає дітям розуміти та вживати різноманітні вирази та емоційні слова;

- створення проблемної ситуації. Перенесення дітей в ситуації, де вони мають використовувати мовлення для вирішення завдань або проблем, може заохочувати їх активніше використовувати мовлення;

- демонстрація цікавих ілюстрацій, фотографій. Візуальні стимули можуть сприяти розширенню словникового запасу та розвитку мовленнєвої культури;

- зустрічі з казковими героями також можуть бути захоплюючими та мотивуючими для дітей, так як вони включаються в інтерактивні дії з улюбленими персонажами;

- використання ляльок, атрибутів й елементів костюмів різних персонажів. Це рольові ігри, які можуть стимулювати творчий розвиток та вживання мови у різних ситуаціях

Ігрові технології також можуть бути ефективним інструментом для стимулювання мовного розвитку. Серед ігор, які педагоги і фахівці закладів дошкільної освіти включають в роботу з дошкільнятами, виділяють словесні дидактичні і сюжетно-рольові ігри в таких формах, як:

– заняття-подорож. Під час таких ігор діти можуть відправитися у уявні подорожі, де вони вивчають різні країни, культури, природні явища тощо. Вони можуть розповідати одне одному або вихователю про те, що вони бачать та дізнаються під час подорожі;

– заняття-змагання. Такі ігри можуть включати мовні конкурси, де діти змагаються у виразності мовлення, правильному вживанні слів тощо. Це може бути ігровою формою вивчення мови;

– заняття-диспут. Діти можуть брати участь у диспутах, де вони виражають свої думки та аргументи про різні теми. Це сприяє розвитку навичок аргументації та виразного мовлення;

– заняття-гра. Різні словесні ігри, такі як кросворди, асоціативні ігри, словесні гонки тощо, допомагають дітям розширювати свій словник та вправляти мовлення в ігровій формі;

– театралізований виступ. Ця форма дає змогу дітям грати ролі в різних сюжетах, навчаючи їх виразному мовленню, імітації та використанню різних виразів обличчя та жестів.

Отже, першу групу ігор, які включають в роботу з дошкільнятами для формування їх зв'язного мовлення є словесні дидактичні ігри, як спрямовані на збагачення лексичного запасу та розвиток мовних навичок. Такі ігри є дуже ефективними в роботі з дітьми старшого дошкільного віку, оскільки сприяють активному навчанню та розвитку дітей, а також роблять процес навчання цікавим і веселим. Серед цього типу ігор можемо відмітити наступні:

1. *«Великий – маленький»*. Ця гра допомагає дітям розуміти антоніми та протилежності. Вони вчать парні слова, які мають протилежні значення, що сприяє розвитку їх словникового запасу та розумінню значень слів.

2. *«Один – багато»*. Ця гра допомагає дітям розрізняти кількісні поняття та вчить їх рахувати. Вони можуть рахувати предмети, використовуючи числа та слова *«один»* та *«багато»*, що сприяє розвитку чисельних навичок та розширенню лексики.

3. *«Чий будинок?»*. Ця гра вчить дітей назвам тварин та місцям їх проживання, що сприяє розвитку лексичного запасу та розумінню природи.

4. *«Чий хвіст?»*. Ця гра може навчати дітей розрізняти різні види тварин та частин їх тіла.

5. *«Четвертий зайвий»*. У цій грі діти мають визначити, яке слово не відповідає решті за змістом. Це допомагає їм розвивати аналітичні та логічні навички.

6. *«Моє рідне місто»*. Ця гра може включати описи різних місць у місті, назви вулиць, будівель, а також інші поняття, пов'язані з оточуючим світом. Діти вчаться називати та описувати різні об'єкти та місця в їх оточенні.

Такого роду словесні дидактичні ігри допомагають розвивати різні аспекти мовлення, від лексичного запасу до розуміння концепцій та словотворення. Вони також сприяють активному залученню дітей до навчання та формуванню позитивного ставлення до мови.

До другої групи відносять словесні дидактичні ігри, які сприяють виправленню порушень граматичної будови мови. Вони спрямовані на розвиток словозміни і узгодження. Це такі ігри, як:

1. *«Що де росте?»*. У цій грі діти можуть вивчати, де ростуть різні рослини та як правильно називати їх частини (квітка, листя, корінь тощо).

2. *«Хто чим харчується?»*. Діти можуть називати різних тварин та описувати, що кожна з них їсть. Це допомагає розвивати словозміну та вивчати нові слова, пов'язані з темою «Харчування».

3. *«Підбери дію»*. У цій грі діти можуть вибирати дії, які відповідають різним ситуаціям або об'єктам. Наприклад, яка дія відповідає слову «плавати», «ходити», «читати» тощо?

4. *«Підбери ознаку»*. Діти можуть називати ознаки об'єктів та підбирати їх до відповідних об'єктів. Це допомагає розвивати навички узгодження та вживання ознак в мовленні.

5. *«Знайди пару»*. Діти шукають парні слова або об'єкти, які взаємодіють один з одним. Наприклад, пара *«сонце – місяць»*.

6. *«Підбери і назви»*. У цій грі діти можуть підбирати слова або об'єкти, а потім називати їх та пояснювати, чому вони підійшли один до одного.

Третя група включає словесні дидактичні ігри та ігрові прийоми, що направлені на формування зв'язкових висловлювань. Такі ігри сприяють тренуванню навичок складання простих та складних синтаксичних конструкцій зі сполучними союзами [17, с. 125]. Наприклад:

1. *«Хто де живе?»*. Діти можуть називати різних тварин та місця їх проживання, використовуючи конструкції типу *«Лисичка живе в лісі»*. Ця гра розвиває навички створення речень та використання місцезнаходження в мовленні.

2. *«Назви дитинчат, маму, тата»*. Діти можуть називати сім'ю та родинні стосунки, використовуючи конструкції типу *«Мама лева – левиця, а тато лева – лев»*.

3. *«Хто як пересувається?»*. У цій грі діти можуть розмірковувати про те, як різні тварини та предмети пересуваються та називати це, наприклад, *«Пташка літає в небі»*, *«Машина їде по дорозі»*.

4. *«Хто чим керує?»*. В цій грі діти можуть називати предмети та тварини, які керують чимось, наприклад, *«Водій керує машиною»*, *«Пілот керує літаком»*.

Під час гри діти оволодівають складною формою монологічного мовлення, що включає в себе принцип науковості. Словесна дидактична гра успішно використовується для формування мови міркування у дітей дошкільного віку. Серед них відмітимо:

1. *«Відгадай транспорт»*. У цій грі діти вивчають різні види транспорту та їх характеристики. Вони можуть пояснити, яким чином працює той чи інший вид транспорту, які його основні функції та властивості.

2. *«Моє рідне місто»*. Діти вивчають своє місто, його пам'ятки, важливі місця та історію. Вони можуть створити свої розповіді про своє місто, надаючи аргументи та докази щодо важливості цього місця.

3. *«Пташина їдальня»*. Гра дає змогу дітям вивчати птахів та їх міграційні маршрути. Вони можуть розповісти про те, як і чому птахи мігрують, подаючи аргументи та докази.

4. *«Цікаві пори року»*. У цій грі діти можуть досліджувати сезони року та давати аргументи, чому пори року важливі та цікаві. Вони вчаться структурувати свої думки та наводити докази.

Особливо складним є становлення діалогічного спілкування дітей старшого дошкільного віку, так як діалог – це більше, ніж просто мовленнєва форма; це спосіб побудови особистісних відносин, взаєморозуміння та розвитку комунікативних навичок.

Також в роботі активно використовуються сюжетно-рольові ігри з правилами. Вони найбільш ефективно сприяють розвитку вміння грамотно будувати діалог. До них можна віднести такі ігри, як:

1. *«Поговоримо, друже»*. Діти можуть використовувати цю гру для вивчення та вдосконалення навичок у взаємодії з іншими. Кожен день вони можуть грати роль «друга» та обговорювати різні ситуації та теми, розвиваючи навички обговорення та висловлювання своїх думок.

2. *«Давай познайомимося»*. Ця гра дає змогу дітям вивчати правила ввічливого спілкування та навички знайомства з новими людьми або персонажами. Діти можуть грати ролі та вчитися представляти себе та задавати запитання.

3. *«Вгадай, хто я»*. У цій грі діти грають ролі різних персонажів або професій і намагаються, щоб інші вгадали, хто вони є, на основі ряду запитань та відповідей. Це розвиває навички висловлювання та рольову гру.

4. *«Як ти жив, поживав?»*. Діти можуть використовувати цю гру, щоб обговорювати свої дії та події з попереднього дня або тижня. Вони вчаться розповідати про свій день та слухати інших.

В рамках даного дослідження варто зазначити, що реалізація ігрових прийомів і ситуацій на заняттях проходить за такими основними напрямками:

– дидактична мета ставиться перед дітьми у формі ігрової задачі. Ставлячи навчальні цілі у формі ігрових завдань, педагог створює стимулюючий контекст для дітей. Вони більше зацікавлені в досягненні цілей, так як це стає грою для них;

– навчальна діяльність підкоряється правилам гри. Встановлення правил гри допомагає дітям розуміти, як вони мають взаємодіяти, і встановлює структуру для діяльності. Це також навчає дітей дисципліні та взаємоповазі;

– навчальний матеріал використовується в якості її засобу. Використання навчального матеріалу в якості інструменту гри допомагає поглибити розуміння та освоєння навчального матеріалу. Це надає конкретну практичну цінність навчанню;

– в навчальну діяльність вводиться елемент змагання, який переводить дидактичну задачу в ігрову. Змагання може бути сильним стимулом для дітей, що спонукає їх більше зосередитися на завданні та старанно виконувати його. При цьому важливо забезпечити, щоб змагання були конструктивними та сприяли співпраці;

– успішне виконання дидактичного завдання пов'язується з ігровим результатом. Важливо зробити зв'язок між виконанням дидактичного завдання та ігровим результатом, щоб діти розуміли цінність своїх навчальних досягнень у грі та їх повсякденному житті.

Отже, використання ігрових прийомів та ситуацій на заняттях з дітьми старшого дошкільного віку для формування зв'язного мовлення та навчання є важливим та ефективним підходом. Ця методика дає змогу створити стимулюючий контекст для навчання та залучити дітей до активної діяльності, сприяючи їх мотивації.

2.3. Експериментальне дослідження

Метою нашого дослідження є оцінка рівня розвитку зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку.

Дослідження проводилось на базі ЗДО №7 м. Вінниці. У експерименті взяли участь 10 дітей старшого дошкільного віку (5–6 років). Одразу ж зауважимо, що діти були поділені на експериментальну (ЕГ) (5 осіб) та контрольну (КГ) (5 осіб) групи.

Експериментальне дослідження стану сформованості зв'язного мовлення дітей дошкільного віку проводилось за допомогою педагогічного експерименту, який включав три етапи: констатувальний, формувальний та контрольний етапи.

І. Констатувальний етап експериментальної роботи.

Метою констатувального етапу експериментальної роботи було визначення рівня розвитку зв'язного мовлення у дітей.

Діти були поділені на дві групи – експериментальну (5 дітей) та контрольну (5 дітей).

Завдання даного етапу:

- відбір методик констатуючого етапу;
- обґрунтувати і дати якісну характеристику рівнів розвитку зв'язного мовлення у дітей 5–6 років.

Основні критерії вибору методик на етапі констатуючого експерименту включали такі параметри:

- відповідність методики віковим та індивідуальним можливостям дітей віком 5–6 років;
- здатність методики до точної діагностики особливостей розвитку зв'язного мовлення у дітей віком 5–6 років.

Відповідно до мети, завдань констатувального експерименту, для вивчення рівня розвитку зв'язного мовлення у дітей 5–6 років були обрані такі методики:

1. *Методика Н.А. Стародубової «Основні напрямки мовленнєвого розвитку дошкільнят».*

Мета: вивчити мовленнєвий розвиток дітей дошкільного віку. Для діагностики були відібрані 6 тем:

- звернення до дорослого (вміння дитини виражати свої потреби, запити і питання, звертаючись до дорослих осіб. Ця тема вказує на рівень розвитку мовлення та вміння виражати свої потреби);
- знайомство (вміння представити себе, розповісти ім'я, вік, інші основні відомості, що свідчить про соціальну адаптацію дитини);
- вітання (здатність вітати і відповідати на привітання є важливою складовою комунікаційних навичок);
- вибачення (розуміння і вираження вибачень вказує на розвиток емоційної і соціальної інтелігенції дитини);
- прохання (вміння прохати про допомогу або щось може бути важливим показником комунікативних навичок);
- конфлікт в грі (розуміння і вміння вирішувати конфлікти в ігровій є важливим для розвитку соціальних навичок і спільної гри з іншими дітьми).

На основі даних показників визначається рівень розвитку мовлення дитини:

- низький рівень (1 бал). Діти з низьким рівнем мовленнєвого розвитку відзначаються обмеженою кількістю мовленнєвих ознак (2–3 ознаки) та використовують переважно прості односкладові речення. У таких дітей важко виявити різноманітність та виразність мовлення (вживає одні й ті ж частини мовлення);
- середній рівень (2 бали). Середній рівень розвитку мовлення вказує на більшу різноманітність та об'єм мовленнєвих конструкцій (спостерігається 4–7 різних ознак). Діти на цьому рівні вже використовують сполучники, вступні конструкції та різні частини мовлення, що робить їхнє мовлення більш складним та різноманітним;
- високий рівень (3 бали). Високий рівень розвитку мовлення свідчить

про глибоке володіння мовними навичками. Діти на цьому рівні використовують складні речення, багато різних мовленнєвих ознак (не менше 8–9 різних ознак), що робить їх мовлення виразним та динамічним.

2. Методика М.І. Лісіна «Форми спілкування».

Мета методики: обстеження провідної форми спілкування дошкільників.

Дитину ведуть до кімнати, де на столі вже розташовані іграшки та книги. Потім їй задають питання: «Чим ти хочеш зайнятися: пограти, поговорити або почитати?» І після цього пропонують обрати один із цих видів діяльності.

Критерії оцінки форм спілкування, як і у попередні методики мають бальну систему:

- низький рівень (1 бал). Діти на цьому рівні неправильно будують речення, не виявляють бажання до спілкування, мають обмежений словник і можуть мати грубі аграматизми;

- середній рівень (2 бали). У мовленні дітей цього рівня можливі деякі аграматизми. Вони беруть участь у бесіді, але не завжди виявляють ініціативу. Використовують невербальні засоби спілкування нечасто;

- високий рівень (3 бали). У дітей цього рівня мовлення логічно вибудоване і самостійне. Вони використовують точну та грамотну лексику, мають інтонаційну виразність, активно беруть участь у спілкуванні і виявляють підвищений інтерес до розмови.

3. Методика Н. І. Левшина «Вивчення зв'язного мовлення дітей дошкільного віку».

Мета методики: вивчити особливості зв'язного мовлення дітей під час спілкування.

Ведеться спостереження за спілкуванням дітей між собою та із вихователем. Зміст розмов фіксується і оцінюються за такими критеріями:

- ініціативність спілкування (оцінюється, наскільки дитина самостійно ініціює спілкування. Чи вона сама починає розмову, задає запитання,

висловлює власні думки і бажання);

– зміст та тема розмови (оцінюється, наскільки дитина розуміє тему розмови і може її розвивати. Чи вона відповідає на поставлені запитання, чи розмова дотримується теми);

– аналіз особливостей мовленнєвої діяльності дітей (сюди входять різні параметри, такі як правильність вимови, багатство словникового запасу, граматична правильність мовлення, логічність висловлювань, наявність розповідей та історій, а також здатність виражати власні думки та емоції).

Отримані результати діагностики розвитку мовлення у дітей старшого дошкільного віку вказують на різний рівень їх комунікативної компетентності:

– низький рівень (1 бал). Діти із низьким рівнем показують обмежену активність у спілкуванні та виявляються небалакучими. Вони мають труднощі з грамотним вираженням своїх думок та використанням мовленнєвого етикету. Для цієї групи дітей, потрібна додаткова підтримка та навчання, щоб розвивати їх комунікативні навички;

– середній рівень (2 бали). Діти із середнім рівнем виявляють здатність до розуміння та слухання співрозмовника, але їм може бракувати ініціативи в спілкуванні. Вони рідше використовують мовленнєвий етикет, що може вказувати на потребу у подальшій роботі над розвитком цих навичок;

– високий рівень (3 бали). Діти з високим рівнем проявляють активність та впевненість в спілкуванні. Вони не лише вміють слухати та розуміти співрозмовника, але і демонструють здатність до послідовного та грамотного висловлювання своїх думок. Використання мовленнєвого етикету свідчить про їх готовність до конструктивного спілкування.

На рис.2.1–2.3 представлено результати проведеного аналізу дослідження рівня розвитку зв'язного мовлення у дітей 5–6 років за трьома вище представленими методиками.

1. Методика Н.А. Стародубової «Основні напрямки мовленнєвого розвитку дошкільників».

За результатами дослідження було виявлено певні відмінності у рівні розвитку мовлення між двома групами дітей (ЕГ та КГ).

У групі ЕГ високий рівень розвитку мовлення виявлено лише у 20% дітей, що свідчить про те, що більшість дітей цієї групи потребують додаткової підтримки у розвитку комунікативних навичок. Низький рівень мовленнєвого розвитку виявлено у 20% дітей.

У групі КГ вищий рівень розвитку мовлення спостерігається у 40% дітей, що свідчить про те, що ця група має більшу кількість дітей з вищим рівнем комунікативних навичок порівняно з групою ЕГ. Середній рівень розвитку мовлення виявлено у 60% дітей як в ЕГ, так і в КГ. Низький рівень мовленнєвого розвитку в групі КГ не виявлено.

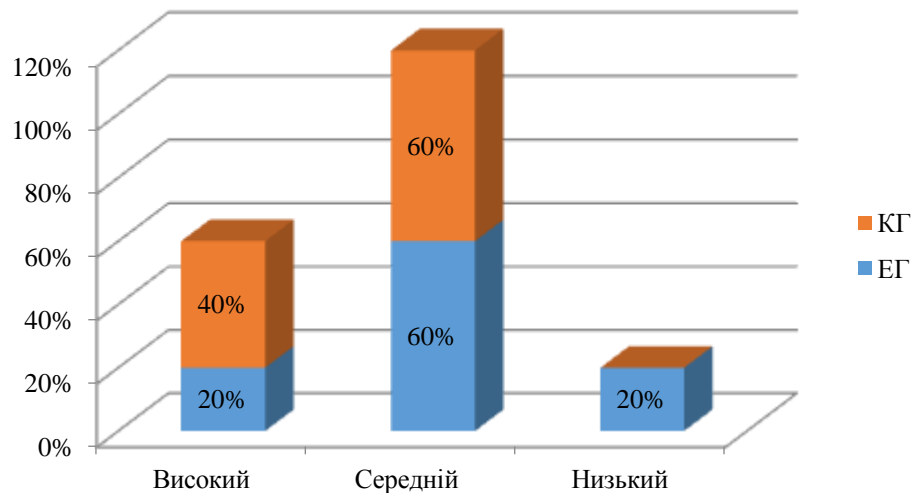

Рис.2.1. Результати визначення рівня розвитку мовлення за методикою Н. Стародубової «Основні напрямки мовленнєвого розвитку дошкільнят»

Отже, можна зробити висновок, що група КГ має більше дітей із вищим рівнем розвитку мовлення порівняно з групою ЕГ, але обидві групи потребують підтримки та розвитку комунікативних навичок у більшості дітей, особливо на середньому рівні розвитку.

2. Методика М.І. Лісіна «Форми спілкування».

У групі дітей старшого дошкільного віку (ЕГ) більша кількість дітей (60%) має низький рівень розвитку мовлення, що вказує на необхідність

підтримки та корекції комунікативних навичок у більшості дітей цієї групи. Також 20% дітей з групи ЕГ демонструють середній рівень мовленнєвого розвитку, а 20% – низький рівень.

У групі дітей молодшого дошкільного віку (КГ) менше дітей (40%) має низький рівень розвитку мовлення, і це може свідчити про більшу виразність комунікативних навичок у цій групі. Також 60% дітей групи КГ мають середній рівень мовленнєвого розвитку, і немає дітей з низьким рівнем.

Отже, можна визначити певну різницю у розвитку мовлення між дітьми старшого та молодшого дошкільного віку, проте у обох групах виявлені діти, які потребують додаткової уваги та підтримки у вдосконаленні своїх комунікативних навичок.

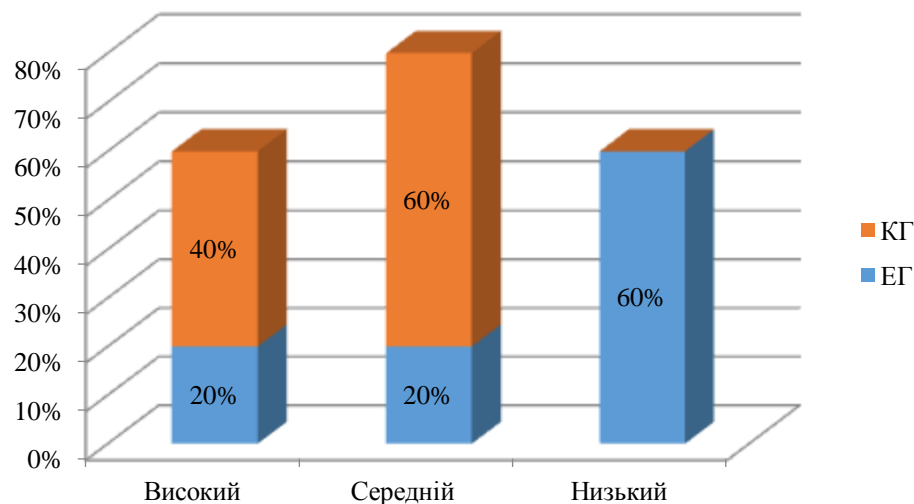

Рис.2.2. Результати визначення рівня розвитку мовлення за методикою М.Лісіна «Форми спілкування»

3. Методика Н. Левшина «Вивчення зв'язного мовлення дітей дошкільного віку»

За результатами дослідження можна зазначити, що в обох групах (ЕГ та КГ) спостерігається високий рівень розвитку мовлення у 20% дітей, що свідчить про їх високу комунікативну компетентність. Більшість дітей, а саме 80% в кожній групі, демонструють середній рівень розвитку мовлення, що вказує на те, що вони володіють базовими навичками спілкування та

зв'язного мовлення. Низького рівня розвитку мовлення у жодної дитини не виявлено, що свідчить про загальний позитивний рівень комунікативних навичок у обох групах.

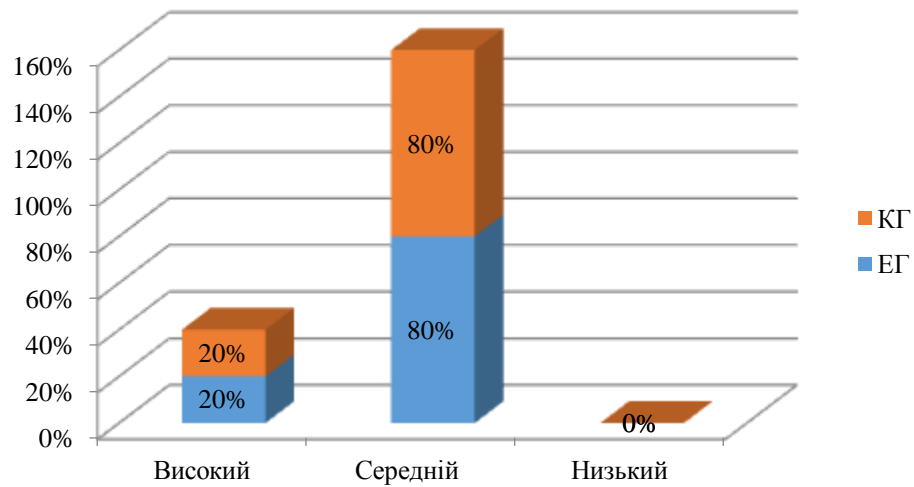

Рис.2.3. Результати визначення рівня розвитку мовлення за методикою Н. Левшина «Вивчення зв'язного мовлення дітей дошкільного віку»

Розглянемо відповіді дітей: більшість дітей в обох групах вміють слухати і розуміють мову, але більшість з них не є активними комунікаторами. В даному спостереженні діти часто допускали помилки в складовій структурі слова (спотворювали, зменшували кількість складів). Також діти замінювали, скорочували і переставляли склади і звуки.

За результатами аналізу відповідей дітей в обох групах видно, що більшість з них виявляють здатність слухати і розуміти мову, однак їм часто бракує ініціативи у спілкуванні. Деякі діти мають труднощі зі структурою слів, помиляючись в кількості складів та спотворюючи їх. Також вони можуть замінювати, скорочувати і переставляти склади і звуки у словах. Це може свідчити про необхідність подальшої роботи над розвитком фонематичного аналізу та мовних навичок в дітей старшого дошкільного віку.

Таким чином, результати констатувального етапу експериментальної роботи свідчать про те, що в обох групах є діти, які потребують додаткової

роботи над розвитком зв'язного мовлення.

II. Формувальний етап експерименту.

Формувальний етап, який проводився з дітьми експериментальної групи (діти контрольної групи займались відповідно до звичайної програми), включав в себе наступні завдання та методи:

– диференційований підхід. Для кожної дитини розроблялись індивідуальні програми розвитку зв'язного мовлення, враховуючи їх потреби та рівень володіння мовою;

– розвиваюче предметно-просторове середовище. Спеціально створене оточення з використанням матеріалів, спрямованих на розвиток зв'язного мовлення, яке сприяло активному вивченню та практиці мовленнєвих навичок;

– використання ігрових технологій для розвитку зв'язного мовлення. Вчителі та фахівці ЗДО впроваджували різноманітні ігрові технології, спрямовані на покращення мовленнєвих навичок дітей.

Цей етап експерименту спрямовувався на систематичний та індивідуальний підхід до розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку та застосування ігрових технологій для досягнення максимальної результативності.

В ході формувального етапу експерименту використовувалися такі типи ігор:

1. Ігри та завдання для поповнення активного словника (Додаток Б).
2. Ігри, спрямовані на формування правильної граматики (Додаток В).
3. Ігри з використанням інтерактивних форм та методів розвитку зв'язного мовлення (Додаток Г).

III. Контрольний етап експерименту.

Мета заключного контрольного етапу експерименту полягала в оцінці змін в рівні розвитку зв'язного мовлення у дітей експериментальної групи після виконання програми, яка включала в себе застосування ігрових технологій. Результати цього контрольного етапу були порівняні з даними,

отриманими від дітей контрольної групи, які не брали участі в програмі.

Під час діагностики на цьому етапі використовувалися ті ж критерії та показники, які були застосовані на початковому, констатувальному етапі дослідження.

На рис.2.4–2.6 представлено порівняння результатів оцінки рівня розвитку мовлення за трьома вище згадуваними методиками в ЕГ на констатувальному та контрольному етапах.

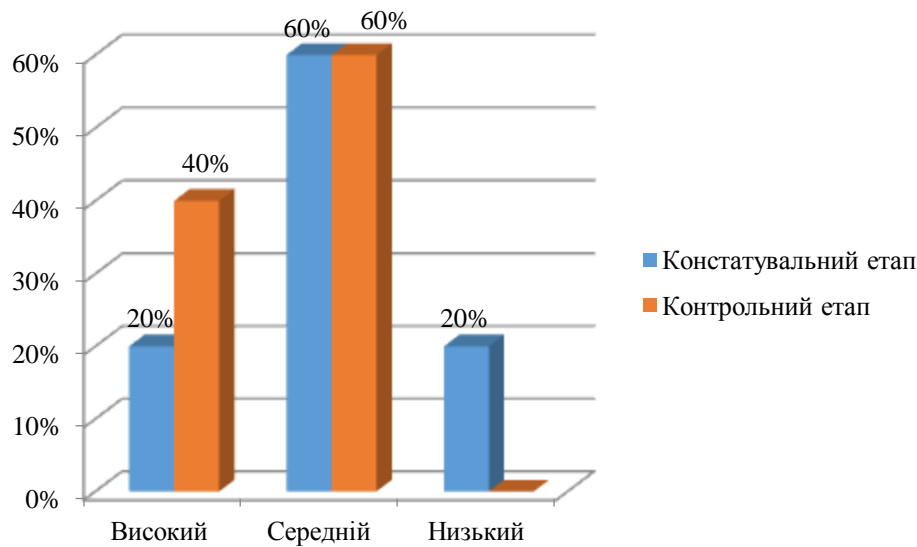

Рис.2.4. Результати визначення рівня розвитку мовлення за методикою Н. Стародубової «Основні напрямки мовленнєвого розвитку дошкільнят» в ЕГ на констатувальному та контрольному етапах

За результатами дослідження видно, що в ЕГ високий рівень розвитку зв'язного мовлення був виявлений у 2 дітей (40%), а мовленнєвий розвиток ще 3 дітей (60%) знаходиться на середньому рівні (рис.2.4). Важливо відзначити, що в цій групі не було жодної дитини з низьким рівнем розвитку зв'язного мовлення.

На основі цих результатів можна зробити висновок, що застосування ігрових технологій суттєво покращило рівень розвитку зв'язного мовлення дітей в експериментальній групі. Високий рівень у 40% дітей та середній рівень у 60% свідчать про успішність програми в досягненні мовленнєвих цілей у цій групі.

Визначення рівня розвитку мовлення за методикою М.Лісіна «Форми спілкування» в ЕГ на контрольному етапі показало, що в групі високий рівень розвитку зв'язного мовлення мають 4 дитини (80%), тоді як середній рівень спостерігається лише у 1 дитини (20%). Дуже важливо відмітити, що серед дітей ЕГ не було виявлено жодного випадку низького рівня розвитку зв'язного мовлення (рис.2.5).

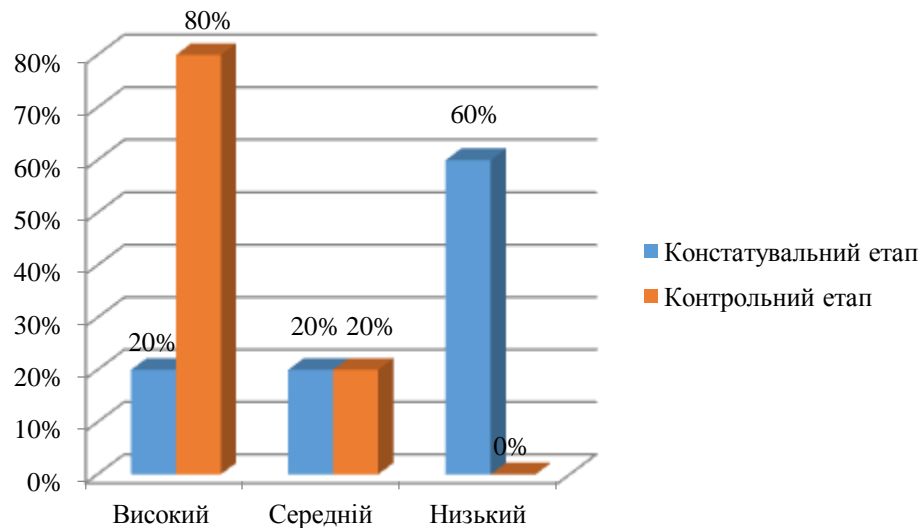

Рис.2.5. Результати визначення рівня розвитку мовлення за методикою М.Лісіна «Форми спілкування» в ЕГ на констатувальному та контрольному етапах

Це свідчить про те, що використання методики з ігровими технологіями мала досить позитивний вплив на розвиток зв'язного мовлення у дітей експериментальної групи. Високий рівень у 80% дітей і відсутність низького рівня підтверджують успішність програми у досягненні мовленнєвих цілей у цій групі.

За результатами дослідження за методикою Н. Левшина було встановлено, що високого рівня досягають 3 дитини в експериментальній групі (60%), тоді як ще 2 дитини (40%) мають середній рівень (рис.2.6). Важливо відзначити, що жодна з дітей в експериментальній групі не мала низького рівня розвитку за цією методикою.

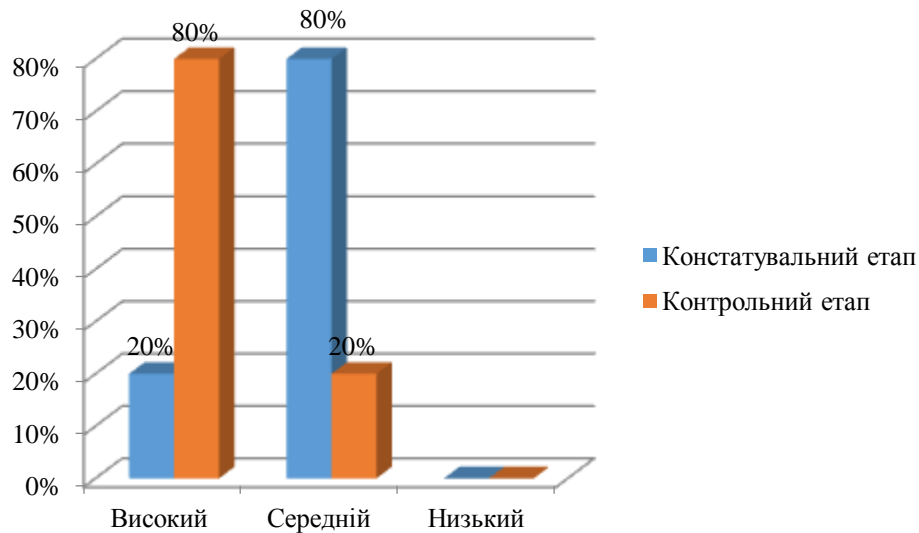

Рис.2.6. Результати визначення рівня розвитку мовлення за методикою Н. Левшина «Вивчення зв'язного мовлення дітей дошкільного віку» в ЕГ на констатувальному та контрольному етапах

Ці результати підтверджують, що застосування методики Н. Левшина в експериментальній групі сприяло покращенню рівня зв'язного мовлення дітей. Високий рівень досягло більшість дітей, а відсутність низького рівня свідчить про успішність програми в покращенні мовленнєвих навичок цієї групи.

Для виявлення динаміки розвитку зв'язного мовлення у дітей ЕГ, ми просумували бали, отримані на контрольному етапі експерименту та провели порівняння цих результатів з результатами ЕГ та КГ на констатувальному етапі дослідження. Кількісні результати дослідження відображені на рис.2.7.

На рис.2.7 можливо побачити, яким чином розвивалося зв'язне мовлення у дітей ЕГ з часом, в порівнянні з їх вихідними показниками та з результатами КГ на початку дослідження. Цей аналіз допоможе нам зрозуміти, наскільки успішно програма з ігровими технологіями вплинула на розвиток мовлення у дітей експериментальної групи.

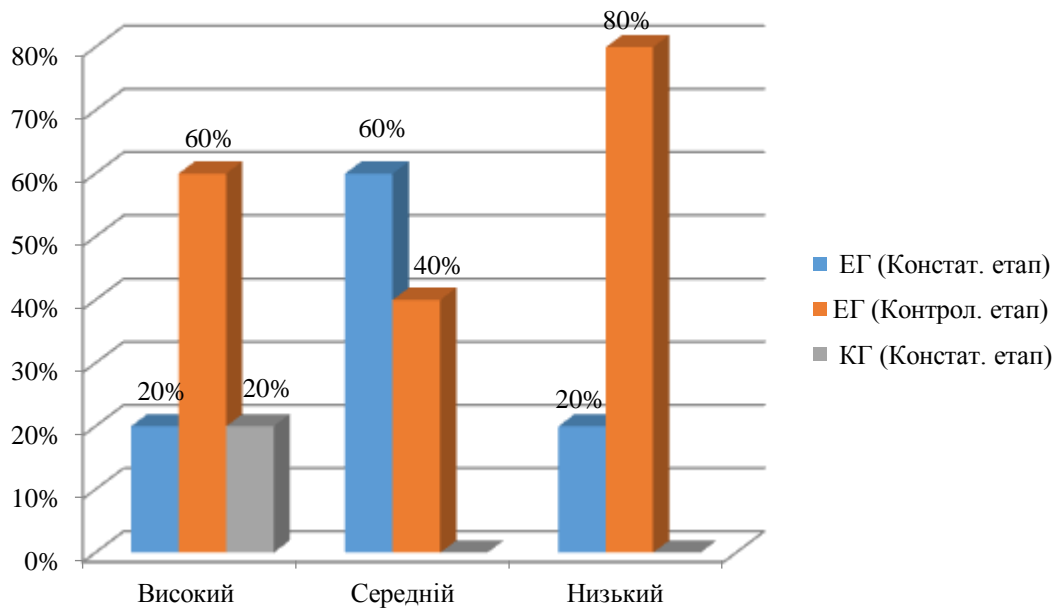

Рис.2.7. Результати визначення рівня розвитку мовлення у дітей дошкільного віку ЗДО №7 м. Вінниці.

Отже, результати нашого дослідження переконливо демонструють, що вправи з розвитку зв'язного мовлення, засновані на використанні ігрових технологій, виявилися достатньо ефективними у покращенні рівня мовленнєвих навичок у дітей експериментальної групи (ЕГ). Порівняно з їх вихідними показниками і результатами контрольної групи (КГ), досягнуто суттєвого покращення.

Отже, за результатами дослідження розвиток зв'язного мовлення на основі ігрових технологій є ефективним інструментом для підвищення рівня мовленнєвого розвитку у дошкільників та підкреслює важливість використання ігрових підходів у педагогічній практиці для досягнення високих результатів у розвитку дитячого зв'язного мовлення.

ВИСНОВКИ

Таким чином, дослідивши особливості використання ігрових технологій у формуванні зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку, можемо зробити наступні висновки:

1. Розглянувши ігрові технології та їх класифікацію, можемо сказати, що ігрові технології є важливим інструментом для навчання та розвитку дітей. Вони можуть бути класифіковані на різні категорії в залежності від їх призначення та функцій. До найпопулярніших класифікацій відносять ігри для навчання, ігри для розваг, ігри для розвитку психомоторних навичок, ігри для соціального взаємодії та багато інших. Ця різноманітність ігрових технологій надає можливість вибору необхідного методу навчання або розвитку відповідно до конкретних потреб та цілей користувачів. Усі ці види ігрових технологій мають свою цінність у розвитку навичок і знань, а їх поєднання може бути особливо ефективним для досягнення багатостороннього розвитку.

2. Дослідивши роль і значення ігрових технологій у формуванні зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку, можемо сказати, що ігрові технології мають важливе значення у розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку. Вони сприяють активній комунікації, розширюють словниковий запас, розвивають граматичні навички, творчу уяву та соціальні компетенції. Ігровий підхід стимулює діалогічне та монологічне мовлення, що сприяє глибокому і комплексному розвитку мовленнєвих здібностей дітей.

3. Провівши аналіз програм і наукової літератури з теми дослідження, ми дійшли висновку, що система освіти для дітей старшого дошкільного віку в Україні надає можливості для глибокого розвитку мовлення та комунікативних навичок, покладаючи тим самим міцні основи для подальшого навчання і самореалізації дітей у сучасному світі.

4. Вивчивши особливості формування зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку шляхом використання ігрових технологій, ми виявили, що використання ігрових прийомів та ситуацій на заняттях з дітьми старшого дошкільного віку для формування зв'язного мовлення та навчання є важливим та ефективним підходом. Ця методика дає змогу створити стимулюючий контекст для навчання та залучити дітей до активної діяльності, сприяючи їх мотивації.

5. Результати нашого дослідження переконливо демонструють, що вправи з розвитку зв'язного мовлення, засновані на використанні ігрових технологій, виявилися достатньо ефективними у покращенні рівня мовленнєвих навичок у дітей експериментальної групи (ЕГ). Порівняно з їх вихідними показниками і результатами контрольної групи (КГ), досягнуто суттєвого покращення.

Отже, за результатами дослідження розвиток зв'язного мовлення на основі ігрових технологій є ефективним інструментом для підвищення рівня мовленнєвого розвитку у дошкільників та підкреслює важливість використання ігрових підходів у педагогічній практиці для досягнення високих результатів у розвитку зв'язного мовлення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базовий компонент дошкільної освіти України / під керівництвом Т.О.Піроженко. Київ: Видавництво, 2021. 26 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/2020/21.12/bazovyy%20komponent%20doshkillya.pdf>.
2. Богуш А.М. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років. Монографія : 2-е видання. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2010. 374 с. URL: dspace.pdpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/9122.
3. Богуш А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах: підручник за ред. А.М.Богуш. Друге видання, доповнене. Київ: Видавничий Дім «Слово». 2015. 704 с. URL: https://library.megu.edu.ua:9443/jspui/bitstream/123456789/1679/1/bogush_a_m_doshkil_na_lingvodidaktika_teoriya_i_metodika_nav.pdf.
4. Богуш А. М, Луцан Н. І. Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри, ситуації, вправи: навч.-метод. посібник. Київ : Видавничий дім «Слово», 2012. 304 с. URL: dspace.pdpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/9121.
5. Богуш А. М. Мовленнєвий портрет п'ятирічної дитини. *Дошкільне виховання*. 2013. №7. С. 6–10.
6. Богуш А. М. Теорія і методика розвитку мовлення дітей раннього віку : навч. посібник. Київ: Видав. Дім «Слово», 2009. 408 с. <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/9124/3/Bogush%20Havrish%20Saprykina%20%281%29.pdf>.
7. Богуш А. М., Гавриш Н. Оптимізація мовленнєвої роботи з дітьми в розвивальному середовищі дошкільного навчального закладу. *Дошкільне виховання*, 2012. №10. С. 5–9.
8. Вишковський І.С. Гра як метод активізації пізнавальної діяльності. *Психолог*. 2014. №21–22. 114 с.

9. Габрусев В. Ю., Зарицька О. Р. Використання ігрових технологій у освітньому процесі. *Сучасні цифрові технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи* : матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Тернопіль, 28 квітня, 2022). Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2022. С. 78–81. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/25815/1/Gabrusev.pdf> .
10. Гавриш Н. Розвиток мовленнєвої творчості в дошкільному віці. Донецьк: ТОВ «Либідь», 2001. 216 с.
11. Головка Н. Ігрові технології як засіб активізації пізнавальної діяльності студентів. *Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Серія «Педагогіка»*. 2015. № 1. С. 17–20. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vknutshp_2015_1_6 .
12. Дитина. Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту В. О. Огневюк; авткол.: Г. В. Беленька та ін. ; наук. ред. Г.В.Беленька, М. А. Машовець; Мін. осв. і науки України, Київ. ун-т ім. Б.Грінченка. Київ. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. 304 с. URL: <https://f.osvita.city/file/35/osvitnya-programa-ditina-nmc.pdf> .
13. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології. Київ: Академвидав, 2004. 298 с.
14. Калмикова Л.О. Формування у дітей старшого дошкільного віку мовленнєвої діяльності: діагностико-розвивальний комплекс : навч.-метод. посіб. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2016. 384 с. URL: <https://zenodo.org/records/1416948> .
15. Кролівець Ю.В. Психологічні особливості розвитку розповідного мовлення дітей дошкільного віку. Дис. д-ра філософії. Переяслав, 2020. 194 с. URL: <http://ephsheir.phdpu.edu.ua:8081/xmlui/handle/8989898989/7022> .
16. Ласточкина О. В., Єременко, Л. П. Творчі ігри як засіб розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників. *Сучасні проблеми логопедії та реабілітації* : матеріали VIII Всеукр. заоч. наук.-практ. конф. Суми : ФОП

Цьома С. П. 2019, С. 23–27. URL: <http://repository.sspu.sumy.ua/handle/123456789/6713>.

17. Луцан Н. І. Теорія і практика розвитку зв'язного мовлення дітей дошкільного віку в мовленнєво-ігровій діяльності : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.02; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. Одеса, 2006. 467 с. URL: dspace.pdpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/1180.

18. Марко М. М. Формування готовності майбутніх учителів початкових класів до застосування навчально-ігрових технологій у професійній діяльності: дис... канд. пед. наук: 13.00.04; 015. Мукачево. 2018. 272 с.

19. Мачинська Н., Оприск М. Теоретичні аспекти використання ігрових технологій в початковій школі. *Молодий вчений*. 2019. № 10 (74). С. 229–232. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-10-74-53>.

20. Омеляненко А. В. Роль мовленнєвої дидактичної гри у процесі навчання старших дошкільників складати розповіді-роздуми. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Психолого-педагогічні науки*. 2015. № 4. С. 172–177. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzspp_2015_4_32.

21. Пеккер Т.В. Програма розвитку конструктивних здібностей дітей дошкільного віку «ЛЕГО-конструювання». 2020. 52 с.

22. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка : Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : «Академвидав», 2006. 456 с.

23. Освітня програма «Впевнений старт» для дітей старшого дошкільного віку / [Н. В. Гавриш, Т. В. Панасюк, Т. О. Піроженко, О. С. Рогозянський, О. Ю. Хартман, А. С. Шевчук]; За заг. наук. ред. Т. О. Піроженко. Київ : Українська академія дитинства, 2017. 80 с. URL: https://vstart.com.ua/files/programa_vpevnenii_start_2017.pdf.

24. Рудківська Н.Л. Співвідношення ігор і вправ у забезпеченні розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку. *Актуальні питання*

гуманітарних наук. 2021. №41 Том 3. С. 181–187. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/41-3-27>.

25. Рудківська Н.Л. Сюжет із іграшок як засіб розвитку синтаксичної будови мовлення дітей старшого дошкільного віку. За загальною редакцією доктора педагогічних наук, доцента С.А. Саяпіної. Харків, ТОВ «Видавництво НТМТ» 2019, С. 302–322.

26. Савінова Н. В. Коригування мовлення дітей старшого дошкільного віку в ігровій діяльності : автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.02. Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К.Д.Ушинського. О., 2005. 21 с.

27. Сударик О.С. Сутність поняття «ігрові технології» та їх класифікація. Формування сучасної науки: методика та практика: матеріали І Міжнародної студентської наукової конференції (Т. 2), м. Кам'янець-Подільський, 29 жовтня, 2021 рік / ГО «Молодіжна наукова ліга». Вінниця: ГО «Європейська наукова платформа», 2021. С.91–94. URL: http://eprints.zu.edu.ua/33341/1/%D0%A1%D1%83%D0%B4%D0%B0%D1%80%D0%B8%D0%BA%20%D0%9E.%D0%A1._%D1%82%D0%B5%D0%B7%D0%B8.pdf.

28. Щербань П. Застосування ігрових технологій в освіті: історія і перспективи. *Витоки педагогічної майстерності*. 2014. Вип. 13. С. 286–291. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vpm_2014_13_57.

29. Я у світі. Програма розвитку дитини від народження до шести років : освіт. програма / [О. П. Аксьонова та ін. ; наук. керівник О.Л.Кононко]. Київ : МЦФЕР-Україна, 2019. 487 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/programy-rozvytku-ditey/programma-ya-u-sviti.pdf>.

ДОДАТКИ

Додаток А

Технологія «Казкові лабіринти гри»

Технологія «Казкові лабіринти гри» (технологія інтенсивного розвитку інтелектуальних здібностей у дітей трьох-семи років) – система поетапного включення авторських розвиваючих ігор в діяльність дитини з поступовим ускладненням навчального матеріалу.

Першим принципом технології «Казкові лабіринти гри» є ігрове навчання дітей дошкільного віку. Ідея розвитку дітей в грі не нова. Нове тут те, що майже весь процес навчання дитини дошкільного віку реально вишиковується в грі.

Технологія «Казкові лабіринти гри» – це ігрова форма взаємодії дорослого і дітей через реалізацію певного сюжету (ігри і казки). При цьому освітні завдання включені в їх зміст. Розвиваючі ігри роблять навчання цікавим заняттям для малюка, знімають проблеми мотиваційного плану, народжують зацікавленість до набутих знань, вмінь, навиків.

Використання розвиваючих ігор в педагогічному процесі дає змогу перебувати навчальну діяльність: перейти від звичних занять з дітьми до пізнавальної ігрової діяльності, організованої дорослими або самостійної. Забарвлене доброзичливими емоціями спілкування з дорослими в грі, виконання цікавих ігрових завдань, яскраве, різнобарвне оформлення ігрових посібників, робить перебування дитини в дошкільному закладі радісним.

Другим принципом технології «Казкові лабіринти гри» є будування такої дитячої ігрової діяльності, в результаті якої розвиваються психічні процеси, увага, пам'ять, уява, мислення, мова. Постійне та поступове ускладнення ігор («по спіралі») дозволяє підтримувати діяльність дитини в зоні оптимальної складності. Інтенсивному розвитку сприяє і продуктивна діяльність, яка створюється в «зоні найближчого розвитку».

В кожній грі діти набувають якогось «предметного» результату.

Ігри та завдання для поповнення активного словника

«Слово за словом»

Робота організована в підгрупах, метод «Перехресні групи».

Мета. Збагачення мови дітей іменниками, що позначають предмети побутового оточення; прикметниками, що характеризують властивості та якості предметів. Розвиток почуття відповідальності за спільну справу. Виховання доброзичливого ставлення одне до одного.

Матеріал. Зображення геометричних фігур, предметів.

Хід гри

Діти поділяються на підгрупи. Завдання пропонуються всім однакові, відповіді обговорюються у підгрупах. Виграє та підгрупа, чия низка слів точніша.

Педагог пропонує назвати предмет за аналогією:

- малиновий – сироп, захід сонця, колір...
- лимонний – пудинг, смак...
- вишневий – сік, пиріг, компот...
- бузковий – куш, бант, туман...

Педагог пропонує назвати за аналогією форми:

- циліндр – макарони, труба...
- ромб – форма печива, годинника, 2 трикутники;
- прямокутник – ковдра, картина, книга, кришка столу...
- овал – страва...
- коло – тарілка...
- квадрат – хустка...
- куля – м'яч...

Педагог пропонує назвати аналогії за властивостями матеріалів:

1. гума – шапочка для плавання.
2. хутро – комір, м'які іграшки...
3. пух – подушка, шапка...

«Подорож»

Робота в підгрупах, метод «Перехресні групи».

Мета. Навчання вирішенню спірних питань та залагодженню конфліктів за допомогою мови. Продовження роботи зі збагачення словника дітей. Розвиток кмітливості. Виховання вольових якостей.

Матеріал. Предметні картинки.

Хід гри

Діти поділяються на дві підгрупи. Ведучий пропонує уявити, що діти вирушають у подорож (на кораблі, літаку, поїзді, велосипеді тощо; в Індію, на Північний полюс, у гори...)

Що із собою візьмемо?

Перша підгрупа збирає речі, які починаються на звук, наприклад, «К» (компас, канат, карту, каструлю, картопля тощо)

Друга підгрупа на звук «М» (морква, молоко, майку, мочалку тощо)

Умова: не повторювати слова, який помітив помилку, зупиняє гру словами «Стоп гра», аргументує. У подорож вирушає команда з великим багажем.

«Відгадай ціле в частині»

Інтерактивний метод «Акваріум».

Мета. Формування вміння визначати та називати предмет, орієнтуючись на частини цього предмета. Продовження роботи зі збагачення словника дітей. Розвиток кмітливості. Виховання вольових якостей.

Матеріал. Картинки із зображенням: (ствол, гілки, листя, кора, коріння; копита, роги, вим'я, голова, ноги, тулуб; кабіна, крила, мотор, хвіст; рука, тулуб, нога, волосся та ін.).

Хід гри

Одна група пропонує інший ряд картинок, вибраних із запропонованих педагогом. Діти другої групи повинні домовитися між собою та назвати слово відповідною даній. Наприклад, стовбур – дерево; роги – корова; кабіна – літак; рука – людина. Якщо група правильно виконала завдання, вона має можливість вибрати картинку іншої групи.

«Скажи інакше»

Метод «Перехресні групи».

Мета. Вправа у доборі слів, близьких за змістом. Розвиток уяви. Виховання доброзичливого ставлення одне до одного.

Матеріали. М'яч.

Хід гри.

Дітей розділено на дві групи. Педагог дає установку, звертаючись до першої групи. В одного хлопчика сьогодні поганий настрій. Який хлопчик сьогодні? (Сумний) До другої групи звертається. А як можна сказати те саме, але іншими словами? (Сумний, засмучений).

- Йде дощ (мрячить, капає, ллє, барабанить, шумить...).
- Хлопчик іде (рухається, тупотить, поспішає, марширує...).
- Весна йде (настає, приходить, вривається...).
- Чисте повітря (свіже повітря, прозоре, кришталеве...).
- Чиста вода (прозора вода, кристальна...).
- Чистий посуд (вимитий посуд, очищений...).
- Літак сів (приземлився, долетів, прилетів...).
- Сонце село (зайшло, опустилося, сховалося, закотилося, зникло...).
- Річка біжить (тече, струмує, прагне, вирує, мчить...).

Ігри, спрямовані на формування правильної граматики

«Назви ласкаво»

Інтерактивна гра «Хоровод».

Мета: Навчання дітей утворенню слів за допомогою зменшувально-пестливих суфіксів.

Обладнання: М'яч.

Хід гри

Педагог вимовляє фразу та кидає м'яч дитині. Запропонуйте дитині повернути вам м'яч і змінити фразу так, щоб слова звучали ласкаво.

- Шуба тепла – шубка тепленька
- Лисиця хитра – лисичка хитренька
- Заєць білий – зайчик біленький
- Чоботи чисті – чобітки чистенькі
- Гілка коротка – гілочка коротенька
- Шишка довга – шишечка довга
- Ворона чорна – вороня чорненьке.

«У гостях у іграшок»

Інтерактивна гра «Акваріум»

Мета: Вправа для засвоєння порівняльного ступеня прикметників, у складанні складнопідрядних речень із союзом «а»; розвиток навички співвідношення предметів за величиною, зорового сприйняття.

Матеріал. Три карти у вигляді будиночків, різних за висотою; на кожній – відповідно до їх розміру зображена іграшка: велика, середня та маленька; набори карток із зображеннями предметів, що відрізняються за величиною.

Хід гри

«Ми в гостях у іграшок. У їхніх будинках є багато різних предметів. Згадайся, з дому якої матрьошки ця тарілка?». Гравці розкладають картки з предметами до будинку кожної з іграшок.

«У маленької матрьошки тарілка дрібна, а у середньої яка?... (глибока), а у великої?... (ще глибше). Каша в тарілці маленької матрьошки смачна (гаряча), а у середньої?... (смачніше, гаряче), а у великої?... (ще смачніше (гаряче) або найсмачніша)».

Порівнювати предмети можна у різній послідовності.

«Поділи на групи»

Інтерактивна гра «Перехресні групи».

Мета: Закріплення вміння користуватися присвійними займенниками та розділяти слова за родовими ознаками.

Матеріал. Картки з картинками грибів; два кошики.

Хід гри

Педагог пропонує підгрупам дітей по черзі із банку предметних картинок вибрати гриби. Перша підгрупа вибирає гриби, про кожен із яких можна сказати «він мій». Друга підгрупа вибирає гриби, про кожен із яких можна сказати «вона моя».

«Підбери ознаку».

Інтерактивна гра «Інтерв'ю».

Мета: Навчання узгодження прикметників із іменниками.

Хід гри

Дитина називає слово і ставить запитання (який? яка? яке? які?), інша дитина відповідає.

- Куртка (яка?) – червона, тепла, зимова ...
- Чоботи (які?) – коричневі, зручні, теплі.
- Шарф (який?) – пухнастий, в'язаний...
- Рукавички (які?) – шкіряні, білі...
- Сорочка (яка?) – біла, святкова....

«Зображення-загадки»

Інтерактивна технологія «Велике коло».

Мета. Розвиток уміння описувати предмет.

Матеріал. Коробка, в якій лежать маленькі малюнки із зображенням різних предметів (можна використовувати малюнки від дитячого лото).

Хід гри

3 групи дітей обирається один ведучий, решта сідають на стільці, вони мають відгадувати. Ведучий підходить до педагога і бере одну з картинок. Не показуючи її іншим дітям, він визначає предмет, намальований у ньому. Діти пропонують свої версії. Наступним ведучим стає той, хто перший відгадав правильну відповідь.

«Близькі слова»

Інтерактивна гра «Велике коло».

Мета. Формування вміння підбирати синоніми до слів. Розвиток точності вираження думок при складанні речень.

Матеріал. Фішки.

Хід гри

- Восени дні похмурі, сірі, короткі.
- Восени часто погода буває холодною, вітряною, дощовою.
- Восени настрої сумний, пригнічений, плаксивий.
- Восени дощі часті, холодні, проливні.
- Небо покривають сірі хмари, темні, дощові.
- На початку осені бувають ясні дні, безхмарні, світлі.
- Пізньої осені на вулиці холодно, похмуро, вітряно.

Ігрова діяльність з використанням інтерактивних форм та методів формування звукової культури мови.

«Що ти чуєш, що знаєш?».

Інтерактивна технологія «Робота в мікрогрупах».

Мета. Розвиток фонематичного слуху.

Матеріал. Пісенька мишеня з мультфільму «Який чудовий день», картки із завданнями, маски героїв.

Хід гри.

Створюються групи по 4 дитини. Кожна група одержує за завданням.

1 завдання: розкласти послідовно картки появи героїв (мишеня, зайченята, білченя, їжак, заєць, бобер). Визначити які звуки починаються і (закінчуються) імена героїв.

2 завдання: назвати на який звук починається музичний інструмент, на якому грало мишеня.

3 завдання: зобразити, що робила білочка (піднімала гриби в дупло), зайчики (поливали моркву), їжак, бобер та заєць (будували будинок, кладка цегли), сорока (обід варила). Діти з інших команд відгадують хто це з героїв і що він робить.

4 завдання: прослухати і проговорити швидко скоромовку сороки «Хто працював, хто втомився, година обідня настала». Розподілити між собою героїв мультфільму, представитися та заспівати фінальну пісню друзів. Спільно з усіма дітьми обговорити слова героїв: «Не хочу, не вмію», «Тож не вміли», «Навчилися» та ін.

Ігрова діяльність з використанням інтерактивних форм та методів розвитку монологічного мовлення.

«Визнач іграшку»

Інтерактивна технологія «Ланцюжок».

Мета. Навчання складання історій з іграшками.

Матеріал. Дитячі іграшки.

Хід гри

Кожна дитина приносить якусь іграшку. З групи вибирається один ведучий. На 3-5 хвилин він виходить за двері. У його відсутність педагог із дітей вигадує якусь історію, у якій головним персонажем виступає одна з принесених іграшок. Усі іграшки, у тому числі й обраний ігровий персонаж, розставлені на столах чи стільцях. Запрошується ведуча дитина. Діти з групи по черзі розповідають йому вигадану історію, не називаючи головного персонажа, а замінюючи його назву займенником «він» чи «вона». Історія розповідається протягом 3-5 хвилин. Ведучий повинен показати іграшку, яка є головним персонажем історії.

«Загадки-описи»

Інтерактивна технологія «Робота в малих групах (трійках)».

Мета. Вправа у складанні невеликого оповідання-опису.

Матеріал. Зображення зимової тематики (новорічна ялинка, гірка, сані, подарунки, рукавички), дошка зі шторками.

Хід гри

На дошці під шторками заховані картинки. Діти трійками по черзі виходять до дошки, вибирають картинку, сідають малими групами-трійками та тихо обговорюють, вигадуючи загадку-опис по картинці. Згодом кожна трійка загадує свою загадку, а діти відгадують.

«Місток»

Інтерактивна технологія «Хоровод».

Мета. Розвиток словникового запасу.

Матеріал. Зображення-лото.

Хід гри

Ведучий показує одну картку, де намальований предмет, потім іншу. Завдання гри полягає в тому, щоб придумати слово, що знаходиться між двома задуманими предметами і служить як би «перехідним містком» між ними. Кожен учасник відповідає по черзі. Відповідь має бути обов'язково обґрунтована. Наприклад, даються два слова: «гуска» та «дерево». «Перехідними містками» можуть бути наступні слова: «летіти» (гуска злетіла на дерево), «вирізати» (з дерева вирізали гусака), «заховатись» (гуска сховався за дерево) і т.п.

«Історія з продовженням»

Інтерактивна технологія «Акваріум».

Мета. Розвиток монологічного мовлення, вміння послідовно викладати події.

Хід гри

Розділити дітей на дві групи. Запропонувати одній групі дітей скласти історію. Перший гравець вимовляє перше речення, другий повторює те, що сказав перший, і додає своє речення і т. д. Друга група слухає історію. Потім гурти міняються місцями.

Ігри з використанням інтерактивних форм та методів розвитку зв'язного мовлення

«Ось так»

Інтерактивна технологія «Велике коло».

Мета. Закріплення у дошкільнят умінь відповідати на питання, узгоджувати руху зі словами.

Хід гри

Діти стоять у колі. Педагог ставить дітям питання, куди вони відповідають «ось так», супроводжуючи слова рухами.

- Як живеш?
- Ось так (витягують вперед руку з піднятим нагору великим пальцем).
- А дивишся?
- Ось так (дивляться у бінокль).

І так на всі наступні питання діти відповідають: «Ось так» і відповідним жестом показують як саме.

Питання можуть бути різними:

- Як пливеш? А біжиш?
- Чекаєш на обід? Махаєш услід?
- Вранці спиш? Як пустуєш?

Потім роль ведучого бере на себе хтось із дітей, він вчиться вигадувати і формулювати різні питання.

«Так чи ні»

Інтерактивна технологія «Робота в парах».

Мета. Ознайомлення із питанням як формою отримання інформації, знань; активізація мовної пошукової активності.

Матеріал. Сім-вісім предметів різного призначення – іграшки, предмети побуту, овочі, одяг.

Хід гри

Педагог розкладає предмети на столі і пропонує дітям порадитися один з одним і загадати якийсь предмет, але не говорити. Педагог, щоб вгадати якийсь предмет загадали діти, ставить їм питання. Діти можуть відповідати лише «так» чи «ні». Вихованцям дається час для обмірковування.

Запитання:

- Цей предмет потрібен у господарстві?
- Його їдять?
- Його одягають на тіло?
- Він лежить посередині столу? Він лежить поряд із...?
- Він круглий? Він коричневий? І т.д.

Потрібно дотримуватися певної логіки: від призначення предмета – для його розташування – до з'ясування зовнішніх ознакою, лише потім назвати відгадку. Потім педагог пропонує дітям помінятися ролями: він загадає предмет, а діти будуть ставити запитання та відгадувати.